

หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กกับการเล่าเรื่องการคุกคาม ทางเพศ

เกศราพร ทองพุ่มพุกษา¹

บทคัดย่อ

แม้ว่าการสื่อสารเรื่องการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศจะเป็นประเด็นที่ค่อนข้างอ่อนไหวในสังคม แต่ปัญหานี้เป็นภัยสำคัญอย่างหนึ่งของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มเด็กเล็กที่ค่อนข้างมีความเปราะบาง การเลือกใช้สื่อและกลวิธีในการนำเสนออย่างเหมาะสมจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการป้องกันปัญหาและประสิทธิภาพในการสื่อสาร หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กจึงเป็นสื่อหนึ่งที่ถูกเลือกใช้ในการสื่อสารเรื่องนี้ โดยมุ่งหวังว่า จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ถึงสิทธิเหนือร่างกายตนเอง การสัมผัสที่สบายและไม่สบาย และสามารถปกป้องตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศ ดังนั้น บทความนี้จะมุ่งแนะนำเสนอหนังสือ 3 ชื่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องการคุกคามทางเพศในเด็ก ความจำเป็นในการนำเสนอ หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กกับการนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศและกลวิธีการเล่าเรื่อง

ทั้งนี้ หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กทั้งหมดเน้นการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์การคุกคามทางเพศ และการป้องกันตนเองผ่านตัวละครหลักที่เป็นเด็กทั้งเพศชายและเพศหญิง อีกทั้งยังเป็นสื่อที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นโลกจินตนาการที่เตรียมพร้อมเด็กเพื่อเผชิญกับโลกความจริง การเปิดรับหนังสือนิทานภาพที่มีเนื้อหาลักษณะนี้ จะช่วยให้เด็กมีทักษะในการจดจำและดึงข้อมูลมาใช้ในการป้องกันตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปฏิเสธการร้องขอการสัมผัสที่ไม่เหมาะสม ด้านกลวิธีการเล่าเรื่องนั้นพบว่า มี 7 กลวิธี ได้แก่ แก่นเรื่อง

* วันที่รับบทความ 27 กุมภาพันธ์ 2565; วันที่แก้ไขบทความ 23 กรกฎาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ 30 กรกฎาคม 2565

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กลุ่มวิชาการสาขาสตรี คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร การใช้ภาษา การนำเสนอด้วยภาพและข้อความ และการเล่าเรื่องด้วยข้อเท็จจริง โดยแก่นเรื่องทั้งหมดมุ่งเน้นการสอนถึงสิทธิในร่างกายตนเอง ที่ไม่มีใครสามารถล่วงละเมิดได้ผ่านโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน ดำเนินเรื่องสู่ปัญหาอย่างรวดเร็ว และจบลงด้วยการคลี่คลายของปัญหา ด้านฉากจะเป็นการจำลองเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่เด็กคุ้นเคย เช่น บ้าน โรงเรียน อีกทั้งตัวละครหลักจะเป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะแบบวัยเด็ก เพื่อความใกล้ชิดและง่ายต่อการเชื่อมโยงตนเองเข้ากับเรื่องราว การใช้ภาษาที่เรียบง่าย ไม่ต้องตีความ นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาพและข้อความผสมผสานกันในการเล่าเรื่อง รวมถึงการเชื่อมโยงเรื่องราวการคุกคามทางเพศที่อาจเกิดขึ้นได้จริงในสังคมเข้ากับสถานการณ์ที่เด็กคุ้นเคย การยอมรับความรู้สึกของเด็กในการเผชิญกับปัญหา และการกำหนดตัวบุคคลที่สามารถเป็นที่พึ่งให้กับเด็ก

คำสำคัญ: หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก เด็กเล็กกับความรู้เรื่องเพศ การคุกคามทางเพศ การปกป้องเด็ก

Children's Picture Book and Sexual Abuse Storytelling

Ketsaraporn Thongphumprueaksa²

Abstract

Although sexual abuse is a sensitive issue in societies, it is an important problem in society especially for small children that are vulnerable. Media selection and tactics to properly present this issue are essential to protect children and to effectively communicate. Children's picture book is a medium selected to communicate this issue with expectation that it can help children to learn about rights over their own bodies, good and bad touch, and be able to protect themselves from being victims of sexual abuse. This article focuses on presenting three children's picture books that aim to prevent child sexual abuse, necessary to present sexual abuse related issue, children's picture book and sexual related issues' presentation, and tactics to narrate sexual abuse in children's picture book.

This article found that all these three books emphasis on understanding toward sexual abuse situation and child's protection through children's characters both boy and girl. Children's picture book is also a suitable medium since it is an imaginative world to prepare children to face with the real world. Children's exposure to children's picture book having sexual abuse protection's contents will provide them with working memory skills, and be able to effectively protect themselves

² Assistant Professor, Department of Journalism, Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

and neglect any bad touch request. Regarding tactics used for narrate this issue, there are seven tactics as theme, plot, settings, characters, language usage, text and picture combination, and narration based on fact. Theme of all books focus on rights over their own bodies which no one can violate through simple plot that rapidly leads to the problem and ending with ease. Settings imitate story being happened in place that is familiar for children such as home or school. All main characters are human with child's personality to create closeness and easy to connect themselves to that story. Moreover, language usage with simple sentence and easy to grasp has been used. Text and picture combination is also used to narrate the story. Finally, fact based narration has been used by linking sexual abuse story that can happened in the real world to situation children familiar with, acceptance to children's feelings toward confronting sexual abuse, and indication of person that children can depend on when confronts with sexual abuse.

Keywords: children's picture book, child and sex education, sexual abuse, child protection

“ยายไม่ทน แจ้งจับผู้ใหม่ ล้วงละเมิดฯ หลาน 3 ขวบ ลั่นเอาผิดถึงที่สุด”
ไทยรัฐออนไลน์, 22 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/2270491>

“รวบ รปภ. วัย 48 ปี แฟนใหม่ของแม่ ล้วงละเมิดทางเพศ ด.ญ. วัย 9 ขวบ”
7HD, 27 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://news.ch7.com/detail/553083>

“‘เด็กผู้ชาย’ เหยื่อล้วงละเมิดทางเพศ ที่มักถูกสังคมมองข้าม”
สำนักข่าวอิศรา, 1 พฤษภาคม 2564, <https://isranews.org/article/isranews-scoop/98125-isranews-185.html>

จากพาดหัวข่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัญหาการคุกคามหรือการล่วงละเมิดทางเพศในเด็กเป็นปัญหาหนึ่งที่สังคมโดยรวมกำลังเผชิญ ไม่ว่าจะเด็กหญิงหรือเด็กชายก็อาจจะตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น การป้องกันให้เด็กปลอดภัยจากปัญหาการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ คำถามคือจะทำอย่างไรให้เรื่องราวเช่นนี้ไม่เกิดขึ้นเลย หรือเกิดขึ้นน้อยลง ให้การสัมผัสหรือการแสดงความรักใกล้ชิดกับเด็กเป็นไปอย่างเหมาะสม ไม่ทำให้เด็กรู้สึกอึดอัดหรือระแวกระอวนใจ และสิ่งที่สำคัญมากไปกว่านั้นคือเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็กควรจะมีโอกาสได้เรียนรู้ว่าสัมผัสแบบไหนที่เรียกว่าดี แบบไหนที่เรียกว่าไม่ดี เพื่อจะได้สามารถป้องกันตนเองให้ออกจากสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ที่อาจจะเลวร้ายจนนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก

อย่างไรก็ตาม ทุกครั้งที่มีเรื่องราวในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้น มันก็ดูเหมือนกับว่าจะไม่ได้แตกต่างจากเรื่องราวอื่นๆ ที่จะกลายเป็นกระแสสังคมให้ความสนใจเพียงชั่วครู่ชั่วยครว เมื่อเวลาผ่านไปความสนใจในเรื่องราวเหล่านี้ก็จะค่อยๆ เลือนหายไป จนกว่าจะเกิดเรื่องราวในลักษณะเช่นนี้ขึ้นอีกครั้ง เราจะปล่อยให้เหตุการณ์แบบนี้เป็นเพียงไฟไหม้ฟาง ที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าอีกสักกี่ครั้ง เราจะปล่อยให้มันเกิดขึ้นโดยไม่ทำอะไรเลย จะดีกว่านี้หรือไม่หากเรามีสื่อที่เหมาะสม

เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจถึงสัมผัสที่ดีและไม่ดี รวมถึงช่วยป้องกันเด็กจากการถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ จากความคิดเช่นนี้ทำให้ผู้เขียนนึกไปถึงหนังสืออย่างน้อยสามเล่ม ที่น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นในการช่วยสร้างภูมิคุ้มกันที่จะทำให้เด็กสามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภัยของการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่ หนังสือ *ปิงปิงไม่ยอม ป้องแป้งไม่ยอม* และ *ผีเสื้อของตัวตัว* หนังสือทั้งสามเล่มนี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่การเตรียมพร้อมให้เด็กสามารถป้องกันตนเองเท่านั้น แต่ยังเป็นหนังสือที่ทำให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้ว่าจะสอนเรื่องราวการคุกคามหรือการล่วงละเมิดทางเพศให้แก่เด็กได้อย่างไร และยิ่งช่วยให้พ่อแม่มีส่วนร่วมในการช่วยป้องกันปัญหาดังกล่าวที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็ก

ทั้งนี้ เนื้อหาในบทความนี้จะนำเสนอถึงหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันภัยจากการคุกคามหรือการล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก ความจำเป็นในการนำเสนอ หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กกับการนำเสนอเรื่องราวการคุกคามทางเพศ และกลวิธีการเล่าเรื่องการคุกคามทางเพศในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก

บอกเล่าเรื่องการคุกคามทางเพศกับเด็กผ่านหนังสือนิทานภาพ

เรื่องราวเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศมักจะถูกมองว่า เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ไม่ควรนำมาพูดคุยกันอย่างเปิดเผย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายๆ ประเทศในโลกตะวันออก ที่อาจจะยังคงมีแนวคิดในเชิงอนุรักษ์นิยม รวมถึงประเทศไทยที่มักจะมีฐานความคิดว่า เรื่องราวเกี่ยวกับเพศไม่เหมาะสมที่จะนำมาพูดคุยกับเด็ก อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ภัยรอบตัวเด็กมีมากขึ้น การพูดคุยเรื่องราวเหล่านี้กับเด็กอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะช่วยให้เด็กที่อาจจะยังมีประสบการณ์ในชีวิตไม่มากนักได้รู้เท่าทันอันตรายต่างๆ รอบตัว รวมถึงอันตรายจากการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ เนื้อหาในส่วนนี้จะนำเสนอให้เห็นถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือ 3 เล่ม ที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการคุกคามหรือการล่วงละเมิดทางเพศ เพื่อช่วยป้องกันเด็กจากภัยนี้ ได้แก่ หนังสือ *ปิงปิงไม่ยอม ป้องแป้งไม่ยอม* และ *ผีเสื้อของตัวตัว*

ภาพที่ 1 หนังสือ ปิงปิงไม่ยอม

ที่มา: <https://www.passeducation.com/product/71524-56692/pingping-refused>

หนังสือ *ปิงปิงไม่ยอม* โดย พาส เอ็ดดูเคชั่น จำกัด ที่มีผู้เขียนคือ คุณแม่เอง และภาพประกอบโดย สุวิมล หลูไพบูลย์ ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อตุลาคม 2563 หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กวัยไม่เกิน 6 ปี มีแก่นเรื่องสำคัญในการสอนลูกให้ปลอดภัยจากการถูกล่อลวงหรือล่องละเมิดทางเพศ ผ่านเนื้อหาที่นำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ส่วนตัวของร่างกายที่ไม่ควรให้ผู้ใดแตะต้องหรือสัมผัส รวมถึงการสอนให้เด็กกล้าที่จะบอกพ่อแม่เมื่อเผชิญเหตุการณ์เสี่ยงเหล่านี้

เนื้อหานำเสนอถึงคุณครูชายคนใหม่ของโรงเรียน ที่มีก๊วนเอาสิ่งของมาหลอกล่อเพื่อจะล่องละเมิดทางเพศกับเด็กๆ เช่น การเอาทอฟฟี่มาแลกกับการหอม ปิงปิงบอกเล่าเรื่องราวเหล่านี้ให้คุณแม่ฟัง และคุณแม่ได้สอนถึงสิทธิในร่างกายของตนเอง รวมถึงสอนให้ปฏิเสธและหนีให้ไกลจากบุคคลเหล่านี้ หลังจากนั้นก็มีเหตุการณ์ที่คุณครูเอาขนมมาหลอกล่อเพื่อขอจับอวัยวะสวางน ปิงปิงนึกถึง

คำสอนของคุณแม่ จึงชวนเพื่อนวิ่งหนี และได้บอกเล่าการกระทำของคุณครูให้คุณแม่ฟัง วันรุ่งขึ้นคุณแม่จึงบอกให้ครูใหญ่รับทราบและจัดการปัญหาดังกล่าวท้ายที่สุดคุณครูถูกให้ออกจากโรงเรียน

ภาพที่ 2 หนังสือ ป้องแบ่งไม่ยอม

ที่มา: <https://www.passeducation.com/product/73929-60481/ป้อมแบ่งไม่ยอม>

หนังสือเล่มที่สองคือ *ป้อมแบ่งไม่ยอม* โดย พาส เอ็ดดูเคชัน จำกัด ที่มีผู้เขียนคือ สองขา และภาพประกอบโดย มงคล หวานฉ่ำ ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พฤษภาคม 2564 หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กวัยไม่เกิน 6 ปี และมีแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับหนังสือ *ปิงปิงไม่ยอม* เพียงแต่มีตัวละครหลักเป็นเด็กชายที่ชื่อว่า “ป้อมแบ่ง” แก่นเรื่องที่สำคัญของหนังสือ

เล่มนี้คือ การสอนให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการป้องกันและดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากการถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ สิทธิในร่างกายของตนเอง การป้องกันหรือปฏิบัติตนหากตกอยู่ในสถานการณ์ของการถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ และสอนให้เด็กกล้าที่จะบอกความจริงกับพ่อแม่เมื่อเผชิญเหตุการณ์เหล่านี้

เนื้อหาโดยย่อของหนังสือ นำเสนอถึงเหตุการณ์ที่ป้องกันโดยสารทมเมลล์ไปกับคุณแม่ และถูกลวนลามโดยชายคนหนึ่ง จากนั้นก็ได้รับการช่วยเหลือโดยคนบนรถเมลล์ คุณแม่ได้สอนให้ป้องกันรู้จักที่จะปฏิเสธและหนี หากเกิดเหตุการณ์ที่เสี่ยงต่อการล่วงละเมิดทางเพศ ต่อมาป้องกันถูกคุณลุงที่อยู่ใกล้บ้านล่อลวงให้ไปเล่นที่บ้าน จากนั้นก็หาโอกาสสัมผัสทั้งลูบผม กอดหอม แต่ป้องกันจดจำคำสอนของคุณแม่ได้ จึงปฏิเสธและวิ่งหนีไป และได้ไปเล่าให้คุณแม่ฟัง ซึ่งคุณแม่ก็ได้ชื่นชมลูกที่สามารถปกป้องตนเองได้ พร้อมเน้นย้ำถึงสิทธิในร่างกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งของลับที่ห้ามใครก็ตามมาแตะต้อง

ภาพที่ 3 หนังสือ *ผีเสื้อของตัวตัว*

ที่มา: <https://www.naiin.com/product/detail/509418>

หนังสือเล่มสุดท้ายคือ *ผีเสื้อของตัวตัว* ที่เขียนโดย ซิงเจียฮุย และภาพประกอบโดย เจินเจียฮ่าวและสวีซื่อหนิง แปลโดย พัฒน์ชิตา ธนวีร์กิตติโชติ หนังสือเล่มนี้ได้รับรางวัล “หนังสือที่ร้านหนังสือทั่วไต้หวันอยากให้ผู้ปกครองอ่านมากที่สุดประจำปี 2019” และสำนักพิมพ์แมงมุมคิดส์นำมาแปลเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม 2563 โดยหนังสือเล่มนี้ประกาศอย่างชัดเจนว่า เป็นหนังสือที่จะช่วยปกป้องเด็กทุกคนให้พ้นจากการถูกคุกคามทางเพศ และมาพร้อมกับคู่มือการใช้งานที่บอกถึงวิธีการใช้งานหนังสือ วิธีการพูดคุยกับเด็กเพื่อป้องกันเหตุร้าย การสอนให้เด็กรู้จักสิทธิและเสรีภาพทางร่างกายตนเองภายใต้กรอบแนวคิด “ร่างกายของฉัน ฉันเป็นเจ้าของ” ที่แม้แต่ผู้ใหญ่ก็ต้องเคารพสิทธิในการปฏิเสธของเด็ก การแยกแยะ “การสัมผัสที่สบาย” กับ “การสัมผัสที่อึดอัดไม่สบาย” การสอนให้เด็กกล้าขอความช่วยเหลือจากบุคคลที่ไว้ใจได้ หากพบสถานการณ์ที่อึดอัด นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่อาจจะอายุมากกว่า 6 ปี เล็กน้อย โดยสังเกตได้จากบุคลิกลักษณะของตัวละครหลัก วิธีการเล่าเรื่องที่มีคำบรรยายค่อนข้างมากกว่าหนังสือ 2 ชื่อเรื่องแรก และความซับซ้อนในการใช้ภาษา

สำหรับเนื้อหาโดยย่อของหนังสือ จะนำเสนอถึงเรื่องราวของตัวตัว เด็กหญิงตัวน้อยที่ร่าเริง สดใส แม้ว่าตัวตัวจะไม่เคยเจอคุณพ่อ แต่กลับมีคนที่รักเธออยู่รายล้อมรอบตัวมากมาย แต่แล้ววันหนึ่งชีวิตของตัวตัวก็เปลี่ยนแปลงไปเมื่อคุณอา (พ่อเลี้ยง) ก้าวเข้ามาในชีวิต ภายใต้เปลือกนอกที่แสดงถึงความใจดี แต่แท้ที่จริงแล้ว คุณอามักจะหาโอกาสอยู่กับเด็กหญิงเพียงลำพังเพื่อที่จะคุกคามทางเพศ สถานการณ์เหล่านี้ทำให้ความร่าเริงสดใสและพฤติกรรมการแสดงออกของตัวตัวเปลี่ยนแปลงไป เช่น การตื่นขึ้นกลางดึกพร้อมเสียงกรีดร้องและน้ำตา แต่ตัวตัวก็ไม่กล้าบอกเล่าเรื่องราวให้คุณแม่ฟัง เนื่องจากถูกคุณอาข่มขู่ จนกระทั่งคุณแม่สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลง และหาวิธีให้ตัวตัวเล่าความลับต่างๆ ให้ฟัง เมื่อคุณแม่รับรู้เรื่องราวทั้งหมด ก็แจ้งตำรวจมาจับคุณอาไป และความร่าเริงสดใสก็ค่อยๆ กลับมาสู่ชีวิตของตัวตัวอีกครั้งหนึ่ง

เพศ: เรื่องที่ควรปิดกั้นหรือนำเสนออย่างเหมาะสม?

การปรากฏของหนังสือเหล่านี้ โดยเฉพาะ *ปังปังไม่ยอม* นำไปสู่การแสดงความคิดเห็นในโลกออนไลน์อย่างหลากหลาย ในกลุ่มของผู้ที่สนับสนุนก็ค่อนข้างแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางที่คล้ายคลึงกันว่า เป็นหนังสือที่บอกเล่าอย่างตรงไปตรงมา แม้จะมีคำที่รู้สึกว่าแรง และดูเป็นด้านมืดของสังคมไปบ้าง แต่ก็ เป็นสื่อที่จะช่วยให้พ่อแม่สามารถพูดคุยเรื่องเพศกับลูกได้อย่างเหมาะสม เด็กได้เรียนรู้ที่จะป้องกันตนเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ พร้อมกระแสเรียกร้องให้ทำเรื่องของเด็กชายบ้าง ขณะที่กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับหนังสือเหล่านี้ ก็ตั้งคำถามถึงความเหมาะสมของหนังสือต่อเด็ก รวมถึงรู้สึกเศร้าสลดใจกับความเลวร้ายในสังคมที่เกิดขึ้นกับเด็ก

จากประเด็นความคิดเห็นข้างต้น ผู้เขียนจึงต้องการนำผู้อ่านบทความไปร่วมกันค้นหาคำตอบว่า แท้ที่จริงแล้วเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ควรปิดกั้นหรือนำเสนอไปสู่เด็กอย่างถูกต้องเหมาะสมกันแน่

ทั้งนี้ ข้อมูลจากมูลนิธิวิวัฒนาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี (2563) เปิดเผยว่า ระหว่างวันที่ 2 มกราคม ถึง 25 ธันวาคม 2563 มูลนิธิรับเรื่องราวร้องทุกข์ทั้งสิ้น 10,147 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 2,505 ราย และในจำนวนนี้เป็นปัญหาข่มขืนหรืออนาจาร จำนวน 863 ราย ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าปี 2562 จำนวน 77 ราย หรือร้อยละ 9.80 โดยผู้ที่กระทำการข่มขืนมากเป็นอันดับแรกคือ คนรู้จัก แฟน หรือเพื่อน จำนวน 340 ราย หรือร้อยละ 43.26 รองลงมาคือญาติ คนในครอบครัว หรือพ่อเลี้ยง 241 ราย หรือร้อยละ 30.60 และอันดับสามคือ คนข้างบ้าน จำนวน 44 ราย หรือร้อยละ 5.60 ทั้งนี้ข้อสังเกตที่น่ากังวลใจคือ มีเด็กแรกเกิด 0-5 ปี ถูกข่มขืน จำนวน 28 ราย และเด็กอายุ 5-10 ปี ถูกข่มขืน จำนวน 94 ราย โดยผู้เสียหายที่อายุน้อยที่สุดเป็นเด็กหญิงในวัย 2 ปี 10 เดือน ที่ถูกคุณตาข้างบ้านล่วงละเมิดทางเพศ

ด้านนายธีร ภาวังคนันท์ ผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉก.ชน.สพฐ.)

เปิดเผยถึงสถิติการล่วงละเมิดทางเพศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2562 มีทั้งหมด 1,186 ราย โดยเป็นการที่บุคคลอื่นกระทำกับเด็ก 482 ราย รองลงมาคือ เด็กกระทำกับเด็กด้วยกัน 464 ราย คนในครอบครัวทำกับเด็ก 135 ราย และครูหรือบุคลากรทางการศึกษากับเด็ก 105 ราย (ไทยรัฐออนไลน์, 2563)

ภาพที่ 4 สถิติการล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน (พ.ศ. 2556-2562)

ที่มา: <https://www.thairath.co.th/scoop/1988528>

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า เด็กเป็นกลุ่มเปราะบางกลุ่มหนึ่งที่จะถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศได้ ขณะเดียวกัน ตัวเลขที่ได้รับการเปิดเผยนี้ก็อาจจะไม่ได้สะท้อนภาพความเป็นจริงเท่าที่ควร เป็นไปได้ที่อาจจะมีเด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่กล้าออกมาเปิดเผยข้อมูล เนื่องจากอับอายหรือหวาดกลัวต่อผู้ที่คุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งนั่นแสดงว่า ตัวเลขที่ปรากฏนี้อาจจะน้อยกว่าความ

เป็นจริง นอกจากนี้ ประเด็นหนึ่งที่เราควรถูกหยิบยกขึ้นมาให้ความสำคัญก็คือ แม้วัยบุคคลที่เป็นผู้คุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศกับเด็ก มักจะถูกสอนตั้งแต่นั้นเป็นเด็กให้ระมัดระวังคนแปลกหน้า แต่ข้อมูลข้างต้นนี้แสดงให้เห็นแล้วว่า การคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในเด็กไม่ใช่ว่าจะเกิดขึ้นจากคนแปลกหน้าอย่างที่เรเคยเชื่อและยึดถือกันมา แต่บุคคลที่คุ้นเคยหรือมีความใกล้ชิด บุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือแม้กระทั่งครูที่ควรจะเป็นผู้ให้การดูแลเด็ก ในบางกรณีกลับกลายเป็นผู้ที่คุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศกับเด็กเสียเอง

เมื่อการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในเด็กเกิดจากคนที่เด็กคุ้นเคยหรือมีความใกล้ชิด การปิดกั้นการพูดคุยถึงเรื่องราวเกี่ยวกับเพศกับเด็กจึงอาจจะไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสมกับสังคมในยุคนี้ ยิ่งปิดกั้นก็อาจจะยิ่งทำให้เรื่องราวเลวร้ายจนสายเกินแก้ แต่การยอมรับว่า การคุกคามหรือการล่วงละเมิดทางเพศในเด็กคือปัญหาหนึ่งของสังคมที่เราต้องช่วยกันสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กต่างหากที่น่าจะเป็นทางออกของสังคมในยุคนี้ การนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับเด็กในแต่ละช่วงวัย อย่างน้อยที่สุดก็น่าจะเป็นการเสริมภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก ทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงสิทธิในร่างกายของตนเอง เรียนรู้ถึงสัมผัสจากบุคคลต่างๆ ว่า สัมผัสใดเป็นสัมผัสที่ดี และสัมผัสใดที่เป็นสัมผัสที่ไม่ดี พร้อมทั้งจะปฏิเสธสัมผัสที่รู้สึกไม่สบายใจหรืออึดอัด ขณะเดียวกัน เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เสี่ยงต่อภัยเหล่านี้ เด็กก็จะได้สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากโลกจินตนาการที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในโลกความจริง ซึ่งอย่างน้อยก็น่าจะช่วยป้องกันและลดทอนไม่ให้เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดอย่างภัยคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศเกิดขึ้นกับเด็ก

หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กกับการนำเสนอเรื่องเพศ

ในสังคมปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ภัยรอบตัวเด็กเกิดขึ้นอย่างมากมาย หนึ่งในนั้นคือภัยจากการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศกับเด็ก ดังนั้นเราคงไม่สามารถปฏิเสธถึงความจำเป็นในการที่จะต้องบอกกล่าวเรื่องราวเหล่านี้กับเด็กๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็ก ป้องกันเด็กจากการถูกคุกคามหรือ

ล่องละเมิดทางเพศ อย่างไรก็ตาม คำถามที่ตามมาคือ สื่อใดที่เหมาะสมในการบอกเล่าเรื่องราวที่อ่อนไหวเหล่านี้กับเด็ก เนื้อหาในส่วนนี้จึงจะนำเสนอให้เห็นถึงมุมมองเกี่ยวกับเด็กกับหนังสือนิทานภาพ และการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการคุกคามหรือล่องละเมิดทางเพศผ่านหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก

● เด็กกับหนังสือนิทานภาพ

“เด็กคือผ้าขาว” วาทะที่แสดงถึงความบริสุทธิ์ไร้เดียงสาของเด็ก ซึ่งสะท้อนความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเด็กบนพื้นฐานที่ว่า ความคิด ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจะเป็นตัวหล่อหลอม หรือแต่งแต้มสีสันว่าเด็กจะเป็นเช่นใด ทว่า หากมองในอีกมุมหนึ่ง นี่คือภาพสะท้อนถึงความเปราะบางของเด็กต่อการเรียนรู้และซึมซับเรื่องราวต่างๆ ดังนั้นการให้ความรู้เพื่อปกป้องเด็กจากภัยอันตรายหรือสิ่งที่เด็กไม่พร้อมจะเผชิญจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นมาอย่างสอดคล้องกับที่สังคมคาดหวัง แต่คำถามที่ตามมาคือ เครื่องมือหรือสถาบันใดที่จะทำหน้าที่นี้ได้

Lev Semyonovich Vygotsky (cited in MacBlain, 2014: 45-51) นักทฤษฎีชาวรัสเซีย ระบุว่า เครื่องมือทางวัฒนธรรม ได้แก่ เทพนิยาย เพลง กล่อมเด็ก ศิลปะ อื่นๆ หรือเครื่องมือที่มีความซับซ้อนอย่างโทรทัศน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ถูกใช้ในการส่งผ่านวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีบทบาทที่สำคัญต่อความคิด การรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์และบุคคลรอบๆ ตัวเรา รวมถึงการมีประสบการณ์ต่อโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือในการส่งผ่านความหมายอย่างภาษาที่สำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการและความเข้าใจของเด็ก เครื่องมือภายนอกเหล่านี้จึงเป็นตัวกลางที่สำคัญในการส่งผ่านบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของสังคมและชุมชนมายังเด็ก กอปรกับการที่เด็กมีความสามารถแต่กำเนิดในการเรียนรู้ผ่านการแนะนำจากผู้อื่น สิ่งที่ถูกส่งผ่านหรือถ่ายทอดมานี้จะฝังอยู่ในตัวเด็กและอย่างตายตัวจากประสบการณ์ผ่านสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อเด็ก นอกจากนี้ บ่อยครั้งเด็กได้เรียนรู้แบบอย่างพฤติกรรมจากผู้ใหญ่ รวมถึงตัวการ์ตูนและตัวละครที่เป็นวีรบุรุษที่สังเกตเห็นในโทรทัศน์

หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กคือหนึ่งในสื่อที่เข้าถึงเด็กได้ง่าย มันคือโลกจินตนาการที่เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเผชิญกับโลกความจริง มันคือห้องทดลองสำหรับเด็กในการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ และพร้อมเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ เพิ่มเติมกว่านั้นคือ หนังสือนิทานภาพเป็นสื่อที่จะแนะนำประสบการณ์ที่ไม่คุ้นเคยให้กับเด็กเล็ก ทั้งนี้ หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กมุ่งเน้นเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในหลายๆ เรื่อง หนึ่งในนั้นคือ การมุ่งพัฒนาทักษะ EF ที่ผู้ปกครองหลายคนเชื่อว่า เป็นทักษะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ลูกประสบความสำเร็จในชีวิตได้ โดยสถาบันอาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป) (ม.ป.ป.) ระบุว่า เด็กในช่วงปฐมวัยหรืออายุ 3-6 ปี เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะ EF โดย “EF หรือ Executive Functions เป็นกระบวนการทางความคิด (mental process) ในสมองส่วนหน้า ที่เกี่ยวข้องกับการคิด ความรู้สึก และการกระทำ” ขณะที่บริษัทแพลน ฟอร์ คิดส์ (2563) ระบุว่า เด็กที่มี EF คือ เด็กที่คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้เป็น แก้ปัญหาเป็น อยู่กับคนอื่นเป็น และมีความสุขเป็น จะมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จ เพราะความอยู่รอดของชีวิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเก่งแต่เพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้ EF จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะของเด็กใน 9 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการจดจำและดึงข้อมูลมาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยั้งคิดและควบคุมความต้องการของตนเองให้เหมาะสม ความคิดที่ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ การสนใจจดจ่อกับสิ่งที่ทำ การควบคุมอารมณ์ การประเมินตนเอง การริเริ่มลงมือทำ การตั้งเป้าหมายและการวางแผน และความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ (สถาบันอาร์แอลจี, ม.ป.ป.; บริษัทแพลน ฟอร์ คิดส์, 2563)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเด็กจะพบว่า เด็กปฐมวัยหรือเด็กวัยอนุบาลโดยพื้นฐานแล้วมักจะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้ปกครอง และหนึ่งในกิจกรรมเหล่านั้นที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์สำหรับหลายๆ ครอบครัวคือ การอ่านหนังสือ ซึ่งเด็กในวัยนี้แน่นอนที่พัฒนาการด้านภาษายังไม่สูงมากนัก หนังสือส่วนใหญ่จึงไม่ได้ถูกออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้เด็กอ่านด้วยตนเองเพียงลำพัง แต่เป็นการสร้างสรรค์บนพื้นฐานของการ

อ่านแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ ที่มักจะ เป็นบุคคลหลักที่เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนี้ ดังนั้นเรื่องราวที่ถูกส่งผ่านในหนังสือ จึงไม่ได้เกิดการรับรู้เฉพาะกับตัวเด็กเท่านั้น แต่ผู้ปกครองก็ได้เรียนรู้เรื่องราว เหล่านี้ไปพร้อมๆ กับเด็กด้วยเช่นกัน

- **หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กกับการนำเสนอเนื้อหาที่อ่อนไหว**

(เพศ)

เมื่อเด็กเป็นคนที่กลุ่มหนึ่งที่มีความเปราะบาง เนื่องจากสภาวะทางร่างกาย และจิตใจที่อาจจะยากที่จะช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเองเพียงลำพัง ก่อปรกับเมื่อความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศค่อนข้างมีความเป็นนามธรรม การสื่อสาร เรื่องราวเหล่านี้ไปยังเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็ก จึงไม่ใช่เรื่องง่าย ทั้งนี้ หาก ประเด็นนั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนอย่างการคุกคามหรือการล่วงละเมิดทางเพศ การสัมผัสที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งบ่อยครั้งก็ยากสำหรับเด็กในการจะจำแนกว่าสัมผัสนั้น มาพร้อมเจตนาอันบริสุทธิ์หรือไม่ ขณะเดียวกัน สำหรับผู้ใหญ่ การจะพูดเรื่องราว เหล่านี้โดยปราศจากความระอังกะอ่วนใจก็ไม่ใช่เรื่องง่าย และแน่นอนว่า ก็คง ไม่ใช่เรื่องที่ตลกในการที่จะหลีกเลี่ยงการพูดคุยเรื่องราวเหล่านี้ในสังคมปัจจุบัน

ทั้งนี้ เด็กในวัย 3-6 ปี จะเริ่มสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเพศ โดยมักจะ ตั้งคำถามหรือแสดงความสนใจต่ออวัยวะต่างๆ ในร่างกายตนเอง หรืออยากรู้ใน เรื่องเพศ เช่น การเกิด โดยราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคม กุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (ม.ป.ป.) ระบุว่า เด็กในวัย 3-6 ปี จะเข้าใจว่า ตนเองเป็นเพศใด สามารถจำแนกความแตกต่างและบทบาทของแต่ละเพศได้ เช่น เด็กรู้ความแตกต่างของเพศชายและเพศหญิงจากการแต่งกายและทรงผม อีกทั้งธรรมชาติของเด็กในวัยอนุบาลจะมีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศ เช่น เด็กจะสนใจที่จะสำรวจอวัยวะเพศหรืออวัยวะต่างๆ ที่บ่งบอกเพศ ซึ่งผู้ปกครอง ต้องชี้แจงให้สั้นและชัดเจนเพื่อให้เด็กพอเข้าใจ ขณะเดียวกัน ก็ต้องสอนให้เด็ก รู้จักสิทธิของผู้อื่น เช่น การไม่สามารถจับอวัยวะเพศหรืออวัยวะที่บ่งบอกเรื่อง เพศของผู้อื่น รวมถึงต้องสอนให้เด็กรู้จักระมัดระวังตัว ไม่ยอมให้ผู้อื่นมาจับหรือ

คู่วัยอะเพศของเด็ก ไม่ส่งเสริมการแสดงหรือการแต่งตัวที่เกินวัย หรือการเปิดเผยร่างกายอย่างไม่เหมาะสมที่เกิดจากการเลียนแบบผู้ใหญ่

เมื่อปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องพูดคุยเรื่องเพศกับเด็ก ดังนั้นการเรียนรู้ว่าจะสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับเพศอย่างไรให้เหมาะสมกับเด็กจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ทั้งนี้ เว็บไซต์คุยกับลูกเรื่องเพศ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างมูลนิธิสร้างความรู้เข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) และศูนย์เรียนรู้สุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ระบุว่า เด็กต้องเผชิญความเสี่ยงจากสื่อและสังคมรอบข้างที่นำเสนอเนื้อหาเรื่องเพศอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ละคร โฆษณา ข่าว หรืออื่นๆ ดังนั้น การพูดคุยเรื่องนี้ได้เร็วเท่าไร ยิ่งเป็นเรื่องที่ดี เพราะนั่นคือการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กๆ เพื่อจะได้ไม่เกิดความเข้าใจผิดหรือคลาดเคลื่อน หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องจริงกับไม่จริง และอาจจะไม่รู้ว่าจะไม่ควรทำตามหรือเลียนแบบ และแม้ว่าการสื่อสารเรื่องเพศกับเด็กในแต่ละวัยจะมีสิ่งๆ ที่เหมือนกันคือ ต้องไม่หลบเลี่ยงที่จะพูดคุยในเรื่องดังกล่าว สื่อสารบนข้อเท็จจริง และไม่ดูต่ำว่ากล่าวหรือสั่งสอน เพราะอาจทำให้เด็กต่อต้านหรือทำหายด้วยการทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม โดยวิธีการสื่อสารกับเด็กในแต่ละวัยก็แตกต่างกัน เช่น เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3-5 ปี จะสนใจความแตกต่างของสรีระร่างกายระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ไม่ต้องการคำตอบซับซ้อน เต็มไปด้วยเหตุผล แต่ต้องการเพียงข้อเท็จจริงสั้นๆ เข้าใจง่าย ขณะที่เด็กในวัยประถมต้น หรือช่วงวัย 6-9 ปี จะเริ่มแยกแยะบทบาทสมมติ และเริ่มสนใจเรื่องเพศที่ซับซ้อน ดังนั้นคำอธิบายต้องเป็นรูปธรรมชัดเจน เห็นผลที่เกิดขึ้น และซับซ้อนมากขึ้นได้

นอกจากนี้ สื่อหลักที่มักจะถูกใช้ในการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ กับกลุ่มเด็กเล็กอย่างเด็กปฐมวัยก็คือ หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก แม้ว่าการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเพศในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กจะเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ในสังคมไทย แต่ในหลายประเทศก็พบว่า มีการนำเสนอหรือให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศผ่านหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก ทั้งนี้การศึกษาโดย Liang and Bowcher (2019) ได้วิเคราะห์หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปีของจีน ที่มีเนื้อหา

เกี่ยวกับเพศศึกษา (sex education) จำนวน 2 ชื่อเรื่อง และพบว่า การนำเสนอความรู้เกี่ยวกับเพศวิถี (sexuality) และการให้กำเนิดผ่านหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กถูกสร้างให้มีความชอบธรรม (legitimation) ผ่าน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ การให้อำนาจ (authorisation) การประเมินเชิงศีลธรรม (moral evaluation) การให้เหตุผล (rationalization) และการสร้างมายาคติ (mythopoesis)

สำหรับการให้อำนาจ จะเป็นการให้อำนาจแก่ตัวบุคคลที่จะสื่อสารเรื่องเพศวิถี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่คือบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจหรือสิทธิในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา (sex education) ไปยังเด็ก ซึ่งจะทำให้เรื่องเพศศึกษากลายเป็นเรื่องส่วนบุคคลและดูเป็นธรรมชาติ ขณะที่การประเมินเชิงศีลธรรมที่อ้างอิงกับระบบคุณค่า (value systems) พบว่า คุณค่าและศีลธรรมในเชิงบวก เช่น ความรับผิดชอบ ความรัก และความเอาใจใส่ ถูกใช้ในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ เรื่องราวทางชีววิทยา (biological events) และคุณลักษณะทางกายภาพที่ซึ่งสร้างความชอบธรรมโดยนัยต่อหลักศีลธรรมด้านเพศกระแสหลักที่แพร่หลายในสังคมจีน เช่น ความรักต่างเพศ การสมรส และการเลี้ยงดูเด็ก ส่วนการสร้างความชอบธรรมโดยการให้เหตุผลถูกใช้เพื่อทำให้การอธิบายถึงความรู้เกี่ยวกับเพศที่อ่อนไหวเบาบางลง โดยเป็นการอธิบายให้เห็นถึงความเหมาะสมของเนื้อหาที่นำเสนอเรื่องเพศศึกษา และสุดท้ายคือการสร้างมายาคติที่ตัวบททั้งสองนำเสนอในลักษณะนิทานคติสอนใจ (moral tale) ที่ซึ่งความรักและการแต่งงานของผู้หญิงกับผู้ชายจะได้รับรางวัลด้วยการให้กำเนิดเด็กที่ฉลาด แข็งแรง และมีสุขภาพดี

นอกจากนี้ Huang and Cui (2020) ศึกษาว่า หนังสือนิทานภาพที่ป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก (child sexual abuse) สามารถทำให้ทักษะในการป้องกันตนเองของเด็กดีขึ้นหรือไม่ และอย่างไร โดยศึกษากับเด็กชาวจีนในประเทศจีน ซึ่งการศึกษามุ่งไปที่ตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวละครที่ปรากฏในหนังสือ ระหว่างตัวละครที่เป็นมนุษย์กับสัตว์ และกรอบข่าวสาร (message framing) ระหว่างผลได้ผลเสีย (gain and loss) ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่เปิดรับหนังสือนิทานภาพที่มีเนื้อหาเชิงป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในเด็กมีทักษะในการป้องกันตนเอง เช่น ทักษะในการระลึกหรือจดจำได้ และทักษะใน

การปฏิเสธการร้องขอการสัมผัสที่ไม่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญ โดยหนังสือนิทานภาพในเชิงป้องกันนี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อใช้ตัวละครที่เป็นมนุษย์และกรอบข่าวสารในด้านประโยชน์ที่จะได้รับ เนื่องจากตัวละครที่เป็นมนุษย์จำลองบรรทัดฐานที่เด็กจะรับรู้ ขณะที่กรอบข่าวสารในด้านประโยชน์เพิ่มการระลึกหรือจดจำข่าวสารของเด็ก การรับรู้ถึงความสามารถในตนเอง และทัศนคติในเชิงบวกต่อข่าวสาร ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อทักษะในการป้องกันตนเองของเด็ก

กลวิธีการเล่าเรื่องการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก

เราให้ความหมายอย่างไรต่อการที่เด็กปฏิเสธไม่ให้ผู้ใหญ่หอมแก้มหรือกอด มันคือสิทธิอันชอบธรรมในตัวเด็กที่มีเสรีภาพในร่างกายของตนเองที่ไม่ว่าใครก็ล่วงละเมิดไม่ได้ หรือมันเป็นคือพฤติกรรมที่ไม่น่ารักในการปฏิเสธความรักจากผู้ใหญ่ เด็กจะเข้าใจได้อย่างไรว่า สัมผัสนั้นมาจากเจตนาที่บริสุทธิ์หรือเจตนาร้าย กลวิธีการเล่าเรื่องที่ตีความเป็นคำตอบที่สำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จในการสื่อสาร แม้ว่าหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กจะเป็นเพียงโลกจินตนาการหรือโลกที่จำลองขึ้นมา แต่ในการสื่อสารเรื่องเพศ กลวิธีการเล่าเรื่องที่ตีจะช่วยให้โลกใบนี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่ช่องทางในการสื่อสารเรื่องราวที่เด็กอาจจะต้องเผชิญเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เท่านั้น แต่ที่มากกว่านั้นคือ มันจะช่วยให้เด็กสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปปรับใช้ได้จริงเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์เหล่านี้ ดังนั้น เนื้อหาในส่วนนี้จะนำเสนอให้เห็นถึงกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือสำหรับเด็กและการส่งผ่านข้อมูลไปสู่บริบทโลกจริง และกลวิธีการเล่าเรื่องการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก

● กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือสำหรับเด็กและการส่งผ่านข้อมูลไปสู่บริบทโลกจริง

ทั้งนี้ Van Orden and Strong (2007) ระบุว่า งานวรรณกรรมแต่ละประเภทอาจจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางวรรณกรรมแตกต่างกัน โดย

งานประเภทบันเทิงคดีที่เป็นเรื่องแต่งก็ให้ข้อมูลได้เช่นกัน และสิ่งนี้เองที่ทำให้ความแตกต่างระหว่างความเป็นหนังสือบันเทิงคดีและสารคดีคลุมเครือ นอกจากนี้หากเป็นงานวรรณกรรมประเภทเหมือนจริง (realistic) ตัวละครจะต้องสะท้อนภาพชีวิตประจำวัน มีแก่นเรื่องที่ชัดเจน ฉากต้องสมจริง โครงเรื่องจะให้ความขัดแย้งต่างๆ ที่ดูสมจริง และเล่าเรื่องผ่านมุมมองบางอย่าง ขณะที่งานวรรณกรรมประเภทที่ให้ข้อมูลนั้น ตัวละครอาจจะมีการอธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมแก่นเรื่องจะมุ่งเน้นไปที่ปัญหาหรือประเด็นที่เป็นศูนย์กลางของเรื่อง ฉากต้องดูเป็นจริงและน่าเชื่อถือ และให้ข้อมูลข่าวสาร และเล่าเรื่องผ่านมุมมองหรือผ่านตัวผู้เล่าเรื่อง ขณะที่ไม่ว่าจะเป็นงานวรรณกรรมประเภทใดก็ตาม รูปแบบ (style) และน้ำเสียงในการเล่าเรื่อง (tone) จะขึ้นกับผู้แต่งเป็นหลัก ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ส่งผลต่อการสื่อสารว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไร

สำหรับหนังสือนิทานภาพนั้น เนื้อหาอาจจะเป็นเรื่องเล่าที่ง่ายๆ หรือซับซ้อน ขณะที่ภาพประกอบจะมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการสื่อสารเรื่องราวหรือนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นคุณภาพของภาพประกอบจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ทั้งนี้ คุณลักษณะสำคัญของหนังสือนิทานภาพคือ ต้องมีการนำเสนอถึงการกระทำหรือความตึงเครียด โดยตัวละครเอกคือผู้ที่ต้องเผชิญกับความขัดแย้งหรือการกระทำเหล่านี้ มีแก่นเรื่องที่หลากหลาย ฉากสร้างสรรค์ขึ้นโดยเนื้อหาและภาพประกอบ มีมุมมองที่เฉพาะเจาะจง ใช้ภาษา/โวหารภาพพจน์ (figurative language) และน้ำเสียงที่แตกต่างหลากหลาย

นอกจากนี้ บทความวิจารณ์โดย Strouse et al. (2018) ได้ทบทวนงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ศึกษาถึงคุณลักษณะของหนังสือนิทานภาพต่อการเรียนรู้และการส่งผ่านข้อมูลนั้นไปสู่บริบทโลกจริง นั่นคือ การที่เด็กตระหนักหรือสามารถบรรยายข้อมูลที่นำเสนอในหนังสือ และสามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่นี้ไปยังแบบอย่างหรือบริบทใหม่ โดยให้ความสนใจกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของหนังสือต่อการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เนื่องจากคุณลักษณะบางอย่างของหนังสือนิทานภาพอาจจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และส่งผ่านเนื้อหาเหล่านั้นไปยังโลกจริง

สำหรับคุณลักษณะของหนังสือที่บทความชิ้นนี้ให้ความสนใจ ได้แก่ ความสมจริงหรือลักษณะที่เหมือนจริงของภาพ (pictorial realism) คุณลักษณะในเชิงการออกแบบที่ช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางร่างกายกับเด็ก (manipulative features) บริบทเชิงจินตนาการ (fantastic contexts) การนำสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มาทำให้เป็นมนุษย์ (anthromorphism) และประเภทของหนังสือ (genre) ทั้งนี้ ในด้านความสมจริงหรือลักษณะที่เหมือนจริงของภาพนั้น การศึกษาของ Simrock and DeLoache (2006 cited in Strouse et al., 2018) พบว่า ความสมจริงหรือลักษณะที่เหมือนจริงของภาพ (pictorial realism) ส่งผลต่อการส่งผ่านข้อมูลของเด็กในวัยเยาว์ โดยหนังสือที่มีภาพที่คล้ายคลึงกับวัตถุจริงอย่างมาก เช่น ภาพถ่าย ช่วยให้เด็กเห็นถึงความสอดคล้องกันระหว่างวัตถุในหนังสือกับวัตถุอ้างอิง (referents) ในโลกจริง และสามารถส่งผ่านทักษะที่พวกเขาได้เรียนรู้จากหนังสือ อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กเติบโตขึ้น และมีพัฒนาการด้านสัญลักษณ์ที่ดีขึ้น ก็จะสามารถส่งผ่านข้อมูลจากภาพทุกประเภทได้ดีมากยิ่งขึ้น

ขณะที่คุณลักษณะในเชิงการออกแบบของหนังสือที่ช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางร่างกายกับเด็ก (manipulative features) ดูเหมือนว่า จะทำให้การเรียนรู้ของเด็กลดลง หากคุณลักษณะเหล่านี้ดึงความสนใจหรือทำให้ความเกี่ยวข้องกันระหว่างภาพและตัวอ้างอิงคลุมเครือขาดความชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กมีพัฒนาการด้านสัญลักษณ์และทักษะในการให้เหตุผลเชิงอุปมา เด็กก็จะสามารถเอาชนะสิ่งที่ทำให้ไขว้เขวเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ Flack and Horst (2017 cited in Strouse et al., 2018) ระบุว่า คุณลักษณะที่ต้องใช้ความคิด (mental effort) เช่น การมีภาพขนาดใหญ่หลายภาพในแต่ละหน้าจะขัดขวางการเรียนรู้ของเด็ก โดยเด็กจะเรียนรู้ได้ดีมากกว่า หากมีภาพเพียงภาพเดียว ไม่ว่าภาพนั้นจะมีขนาดเท่าใดก็ตาม

ด้านบริบทเชิงจินตนาการ (fantastic contexts) นั้น แม้ว่าหนังสือที่เป็นเรื่องราวเชิงจินตนาการจะทำให้เด็กคิดอย่างมีจินตนาการ อย่างไรก็ตาม บริบทในเชิงจินตนาการ ไม่ว่าจะเป็นตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์ที่แตกต่างจากธรรมชาติของความเป็นจริง อาจจะทำให้เด็กยากลำบากในการที่จะเห็นถึงความเชื่อมโยง

ระหว่างหนังสือและความเป็นจริง รวมถึงยากในการจำแนกว่าข้อมูลใดในหนังสือที่เป็นจริงและควรส่งผ่านไป โดยบริบทเชิงจินตนาการอาจจะบอกเป็นนัยแก่เด็กว่า ข้อมูลในเรื่องเล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของพวกเขา ดังนั้นแนวโน้มในการประยุกต์ใช้ข้อมูลนั้นต่อบริบทที่เป็นจริงจะลดลง ทั้งนี้ การศึกษาโดย Richert and Smith (2011 cited in Strouse et al., 2018) พบว่า เด็กมีแนวโน้มที่จะส่งผ่านแนวทางการแก้ปัญหาไปยังโลกจริงได้มากกว่า หากปัญหาถูกนำเสนอผ่านหนังสือนิทานภาพในรูปแบบที่ดูสมจริงมากกว่าในรูปแบบเชิงจินตนาการ

สำหรับการนำสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มาทำให้เป็นมนุษย์ (anthromorphism) นั้น เรื่องเล่าที่ปราศจากการนำสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มาทำให้เป็นมนุษย์จะคล้ายคลึงกับความเป็นจริงมากกว่า และจะช่วยให้เด็กตระหนักว่า ข้อมูลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับและถูกส่งผ่านจากบริบทหนึ่งไปสู่อบริบทอื่น นอกจากนี้ ความสามารถของเด็กในการจำแนกจินตนาการ (fantasy) ออกจากความเป็นจริง จะช่วยให้เด็กสามารถสกัดข้อมูลจากเรื่องเล่าที่มีการนำสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มาทำให้เป็นมนุษย์ที่จะถูกส่งผ่านได้อย่างเหมาะสม เช่น การศึกษาของ Larsen et al. (2017 cited in Strouse et al., 2018) ที่พบว่า ตัวละครที่เป็นมนุษย์ช่วยให้เด็กส่งผ่านข้อมูลในเชิงศีลธรรมได้ดีกว่าการนำตัวละครสัตว์มาใส่บุคลิกลักษณะของมนุษย์

สุดท้ายคือประเภทของหนังสือ (genre) เด็กอาจจะใช้ประเภทของหนังสือในการตัดสินใจว่า จะส่งผ่านข้อมูลนั้นไปยังบริบทใหม่ หรือสามารถประยุกต์ใช้ได้กับโลกของเรื่องเล่าเท่านั้น ทั้งนี้ เป็นไปได้ที่ประเภทของหนังสือจะช่วยในการส่งผ่านข้อมูลผ่านการใช้ภาษาและภาพ และแม้ว่าจะมีหลักฐานว่าภาษาทั่วไป (generic language) ที่ใช้ในหนังสือที่บอกเล่าข้อมูล (information book) ช่วยให้เด็กจำแนกข้อมูลที่ตั้งใจจะส่งผ่านได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาหนึ่งโดย Venkadasalam and Ganea (2017 cited in Strouse et al., 2018) พบว่า ประเภทของหนังสือที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการเรียนรู้และการส่งผ่านข้อมูล นอกจากนี้ พัฒนาการด้านสัญลักษณ์และทักษะการให้เหตุผลเชิงอุปมา (analogical reasoning) จะช่วยเด็กในการจำแนกข้อมูลที่จะส่งผ่าน ไม่ว่าภาษาในลักษณะใดจะถูกใช้ก็ตาม

● กลวิธีการเล่าเรื่องการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในหนังสือ นิทานภาพสำหรับเด็ก

เมื่อพิจารณาหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กทั้งสามชื่อเรื่อง ซึ่งเป็นกรณีศึกษาในบทความนี้ ได้แก่ *ปิงปิงไม่ยอม ป่องป่องไม่ยอม* และ *ผีเสื้อของตัวตัว* พบว่า กลวิธีที่ใช้ในการเล่าเรื่องมีความคล้ายคลึงกัน รวมถึงค่อนข้างมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Orden and Strong (2007) การศึกษาที่กล่าวไว้ในบทความของ Strouse et al. (2018) การศึกษาของ Liang and Bowcher (2019) และการศึกษาของ Huang and Cui (2020) ในภาพรวมหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กทั้งสามชื่อเรื่องนี้ มีการใช้กลวิธีในการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเพศแก่เด็กผ่าน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก ตัวละคร การใช้ภาษา ภาพและข้อความในการนำเสนอ และการเล่าเรื่องด้วยข้อเท็จจริง ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กลวิธีการเล่าเรื่องเพศในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก

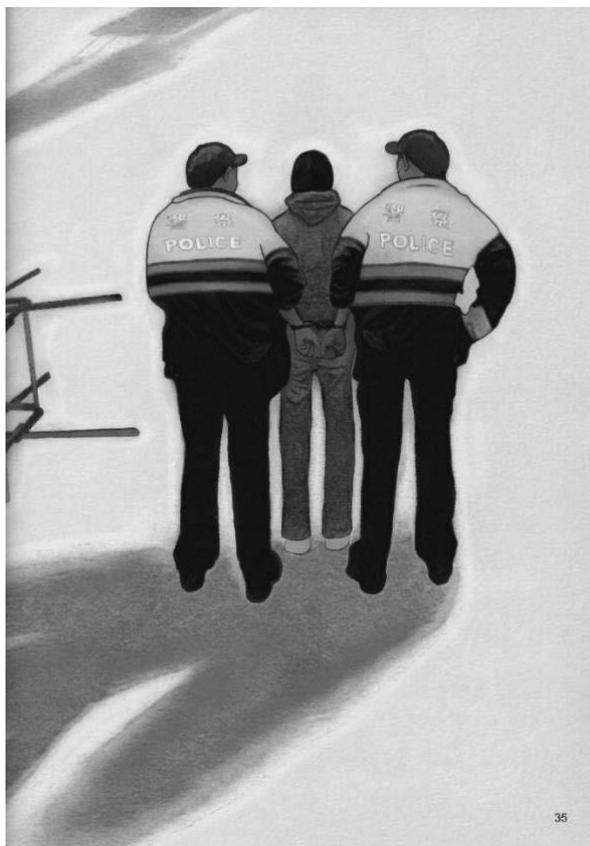
สำหรับกลวิธีในการเล่าเรื่องเพศในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. *แก่นเรื่อง* เมื่อหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กเป็นช่องทางที่สำคัญในการสื่อสารเนื้อหาสำหรับเด็ก ดังนั้นแก่นเรื่องต้องมีความชัดเจนมุ่งไปที่ประเด็นหลักเพียงหนึ่ง ซึ่งหนังสือนิทานภาพทั้งสามชื่อเรื่องนี้ มีแก่นเรื่องหลักที่มุ่งเน้นการสอนให้เด็กเข้าใจถึงเรื่องสิทธิในร่างกายของตนเอง ที่ไม่ว่าใครก็ไม่สามารถล่วงละเมิดได้ การทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงสัมผัสที่สบายและไม่สบาย รวมถึงบุคคลที่เด็กสามารถไว้วางใจได้ ซึ่งแก่นเรื่องในลักษณะเช่นนี้ เป็นไปเพื่อป้องกันเหตุการณ์คุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศกับเด็ก

2. *โครงเรื่อง* หนังสือนิทานภาพทั้งสามชื่อเรื่องนำเสนอเนื้อหาภายใต้โครงเรื่องที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว มีการเปิดเรื่องที่เป็นการนำเข้าสู่เรื่องโดยตรง จากนั้นเรื่องราวจะดำเนินไปจนถึงจุดวิกฤติ (climax) ที่ตัวละครหลักจะเผชิญกับปัญหา ซึ่งในที่นี้คือ ปัญหาการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ และจบด้วยการที่ปัญหาต่างๆ คลี่คลายลงจากความช่วยเหลือของตัวละครอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวละครแม่ ซึ่งจะกล่าวถึงความสำคัญของตัวละครนี้ อีกครั้งหนึ่งในส่วนของรายละเอียดเกี่ยวกับตัวละคร ทั้งนี้ ตอนจบของเรื่องราวส่วนใหญ่จะจบแบบมีความสุข (happy ending) โดยผู้กระทำผิดจะได้รับการลงโทษ

สำหรับบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดนั้น จะเป็นการทำให้บุคคลนั้นหายออกไปจากชีวิตของเด็ก นั่นคือการจบเรื่องด้วยการที่บุคคลที่เป็นผู้กระทำผิดที่ไม่เหมาะสมถูกลงโทษ เช่น คุณครูชายถูกไล่ออกจากโรงเรียนใน *บิงบิงไม่ยอม* หรือชายที่ลวนลามบ่วงเบี่ยงถูกคนบนรถเมล์ไล่ลงจากรถ หรือคุณลุงข้างบ้านที่หายออกไปจากเรื่องราวใน *บ่วงเบี่ยงไม่ยอม* ทั้งนี้ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจต่อบทลงโทษผู้กระทำผิด นั่นคือหากเป็นหนังสือโดยผู้แต่งชาวไทยจะจบแบบง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เพียงแค่ผู้กระทำผิดถูกกำหนดให้หายไปจากชีวิตของเด็ก แต่กรณีของหนังสือจากไต้หวันอย่าง *ผีเสื้อของตัวตัว* นั้น เรื่องราวจะจบลงด้วยการใช้กฎหมายมาลงโทษ นั่นคือการที่ผู้กระทำผิดถูกตำรวจจับที่เป็นการนำเสนอผ่านภาพอย่างเด่นชัด

ภาพที่ 6 บทลงโทษต่อบุคคลที่ล้วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศกับเด็กในหนังสือนิทานภาพ

ที่มา: ชิ่งเจียฮุย (2563), ผู้เสื่อของตัวตัว, กรุงเทพฯ: แมงมุม คัลเจอร์, หน้า 35.

3. ฉาก เมื่อพิจารณาฉากที่ปรากฏในหนังสือนิทานภาพทั้งสามชื่อเรื่อง พบว่า เป็นการจำลองเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่เด็กคุ้นเคย เช่น โรงเรียนใน *ปิงปิงไม่ยอม* รถเมล์หรือบ้านของคุณลุงข้างบ้านใน *ป่องแป้งไม่ยอม* และบ้านใน *ผีเสื้อของตัวตัว* การเลือกนำเสนอเรื่องราวผ่านฉากที่เป็นสถานที่ในโลกแห่งความเป็นจริง ใกล้ตัวเด็ก เป็นสถานที่ที่เด็กคุ้นเคย เช่น โรงเรียน บ้าน รถเมล์ ทำให้เด็กสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์จริงของเด็ก รวมถึงทำให้การสื่อความหมายและการเข้าใจความหมายเป็นไปอย่างง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเลือกใช้ฉากในลักษณะเช่นนี้ น่าจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการผลิตหนังสือที่ต้องการให้เด็กสามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลที่ได้รับจากหนังสือนิทานภาพมาใช้กับโลกจริงได้ หากต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันกับที่พบในหนังสือ นั่นคือการทำให้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในอีกโลกหนึ่งที่มีสัมพันธ์กับโลกจริง และสะสมประสบการณ์จากโลกผ่านสื่อนี้เข้าสู่คลังข้อมูล เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคย และพร้อมที่จะดึงข้อมูลจากประสบการณ์ผ่านสื่อมาปรับใช้กับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันที่พบเจอในโลกจริงได้

อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตหนึ่งที่พบก็คือ ฉากที่ปรากฏในหนังสือที่มีตัวละครหลักเป็นเด็กชาย แม้จะเป็นพื้นที่ที่เด็กคุ้นเคย แต่ก็จะมีทั้งพื้นที่บ้านและพื้นที่สาธารณะ โดยพื้นที่บ้านถูกนำเสนอให้เป็นพื้นที่แห่งความปลอดภัยและปลอดภัยความลับกับคนในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับแม่ เช่น กรณีป่องแป้งใน *ป่องแป้งไม่ยอม* ที่เหตุการณ์การคุกคามทางเพศเกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่บ้านของตนเอง ได้แก่ รถเมล์ หรือบ้านของคุณลุงข้างบ้าน ขณะที่บ้านจะเป็นพื้นที่ที่ป่องแป้งบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้แม่ฟัง เป็นพื้นที่แห่งความอบอุ่น การปลอบขวัญ และการอบรมสั่งสอน ส่วนกรณีของเด็กหญิงนั้นพบว่า เหตุการณ์คุกคามทางเพศจะเกิดขึ้นทั้งในพื้นที่บ้านและโรงเรียน เช่น กรณีของปิงปิงใน *ปิงปิงไม่ยอม* ที่เหตุการณ์เกิดขึ้นในโรงเรียนจากบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเด็กอย่างครู ขณะที่พื้นที่บ้านจะเป็นพื้นที่แห่งการอบรมสั่งสอนของแม่ อย่างไรก็ตาม ในกรณีของตัวตัวใน *ผีเสื้อของตัวตัว* กลับพบว่า เหตุการณ์การคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก กลับเกิดขึ้นในพื้นที่บ้านที่ถูกมองว่าเป็น

พื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก แต่ขณะเดียวกัน พื้นที่นี้ก็ยังถูกใช้เป็นพื้นที่แห่งการรับฟังเพื่อการปกป้องดูแลเด็กให้ปลอดภัยจากการถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ

การปรากฏของฉากเหล่านี้ในมุมหนึ่งก็เป็นการเสริมย้ำความจริงเกี่ยวกับการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศที่ว่า ภัยจากการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในเด็กไม่ได้เกิดในพื้นที่ที่ไกลตัวเด็กเท่านั้น แต่พื้นที่ที่เด็กคุ้นเคย หรือแม้กระทั่งพื้นที่บ้านที่หลายคนมองว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ในความเป็นจริงแล้วก็อาจกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศจากบุคคลที่เด็กคุ้นเคยได้เช่นเดียวกัน

ภาพที่ 7 ฉากในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กที่มีตัวละครหลักเป็นเพศชาย

ที่มา: สองขา (2564), *ป้องกันไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น, หน้า 2-3.

ภาพที่ 8 ฉากในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กที่มีตัวละครหลักเป็นเพศหญิง

ที่มา: ชิ่งเจียฮุย (2563), *ผีเสื้อของตัวตุ๊กตาสัตว์*, กรุงเทพฯ: แมงมุม คัลเจอร์, หน้า 26-27.

4. ตัวละคร (characters) สำหรับตัวละครที่ปรากฏในหนังสือทั้งสามชื่อเรื่องนั้น จะใช้ตัวละครที่เป็นคนทั้งหมด โดยที่ตัวละครหลักทั้งปิงปิง บ่องแบ่ง และตัวตุ๊กตาสัตว์ จะมีบุคลิกลักษณะแบบวัยเด็ก ทั้งนี้ ตัวละครเด็กเหล่านี้จะถูกนำเสนอในฐานะผู้ที่ตกอยู่ในความเสียหายหรือเผชิญกับเหตุการณ์คุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศโดยตรง อีกทั้งยังเกิดขึ้นได้ทั้งจากบุคคลที่เด็กคุ้นเคยหรือไม่คุ้นเคย และเกิดขึ้นได้ทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่บ้านขึ้นอยู่กับเพศของตัวละครนั้น เช่น ตัวละครเด็กชายจะเผชิญกับเหตุการณ์คุกคามทางเพศทั้งจากบุคคลที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย โดยเกิดขึ้นทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ที่ไม่ใช่บ้านของตนเอง ขณะที่ตัวละครเด็กหญิงมักจะเผชิญกับเหตุการณ์นี้จากคนที่คุ้นเคย และเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่บ้านหรือโรงเรียน

นอกจากนี้ ยังพบว่า ตัวละครเด็กในหนังสือสองชื่อเรื่อง ได้แก่ บ่องแบ่ง ไม่ยอม และ ผีเสื้อของตัวตุ๊กตาสัตว์ นั้น ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ตนเองเป็นผู้ที่ถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการสัมผัสที่ทำให้รู้สึกอึดอัดหรือไม่สบายใจ ขณะที่ในหนังสือ ปิงปิงไม่ยอม นั้น ปิงปิงเป็นเพียงผู้ที่มีความเสียหายหรือ

ประสบกับเหตุการณ์ที่บุคคลอื่นถูกคุกคามทางเพศ ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับกรณีนี้คือ ตัวละครเด็กในหนังสือของไทยทำยที่สุดจะรอดพ้นจากสถานการณ์เหล่านี้ เนื่องจากปฏิบัติตามคำสอนของแม่ ขณะที่หนังสือของไต้หวันนั้น ตัวละครแม่จะเป็นผู้เข้ามาให้การช่วยเหลือจากสถานการณ์นี้ นอกจากนี้ ยังพบว่า หากตัวละครเป็นเด็กหญิงจะไม่มี การนำเสนอภาพสถานการณ์การคุกคามทางเพศที่เด่นชัดเท่ากับตัวละครเพศชาย หรืออาจจะเป็นการเล่าเรื่องผ่านตัวอักษรแทน ดังข้อความและภาพตัวอย่างต่อไปนี้

“ตอนอาบน้ำ คุณอาจะจิกจี้หนู ตอนแรกหนูก็หัวเราะ บิดตัวไปมา แต่ต่อมาเขาจับส่วนอื่นๆ บนตัวหนู หนูรู้สึกแปลกๆ และไม่ชอบ พอหนูโกรธ คุณอา ก็พาหนูไปซื้อเค้กกับเสื้อผ้า”

ผีเสื้อของตัวตัว, หน้า 29

ภาพที่ 9 ตัวละครเด็กชายกับสถานการณ์การคุกคามทางเพศ

ที่มา: สองขา (2564), *ป่องแบ่งไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น, หน้า 11.

ภาพที่ 10 ตัวละครเด็กหญิงกับสถานการณ์การคุกคามทางเพศ

ที่มา: คุณแม่เอง (2563), *ปังปังไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น, หน้า 12-13.

ทั้งนี้ การนำเสนอเรื่องราวผ่านตัวละครหลักที่เป็นเด็ก นับได้ว่าเป็นกลวิธีที่มีความสำคัญและมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วยให้เกิดความใกล้ชิดและง่ายสำหรับเด็กในการเชื่อมโยงตนเองเข้ากับเรื่องราว ลักษณะเช่นนี้เป็นการสร้างโลกจำลองให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการคุกคามทางเพศได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ขณะเดียวกัน ตัวละครเหล่านี้ก็คือภาพตัวแทนของเด็ก ที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างง่ายดายว่า หากต้องเผชิญกับเหตุการณ์ดังกล่าวต้องกระทำหรือปฏิบัติตัวอย่างไร นั่นคือการเล่าเรื่องผ่านตัวละครหลักที่เป็นเด็ก และให้เด็กเหล่านี้มีความเสี่ยงหรือต้องเผชิญกับเหตุการณ์ลวงละเมิด รวมถึงนำเสนอถึงวิธีการปฏิบัติตัวของเด็กเพื่อให้อดพ้นจากสถานการณ์นี้ จะนำไปสู่แบบอย่างพฤติกรรมให้เด็กอื่นที่ได้อ่านหนังสือเหล่านี้ ได้เรียนรู้วิธีการเผชิญหน้าและรับมือกับเหตุการณ์ดังกล่าว

นอกจากตัวละครหลักที่อยู่ในวัยเด็กแล้ว อีกหนึ่งตัวละครที่มีความสำคัญอย่างมากคือ “แม่” โดยหนังสือทั้งสามชื่อเรื่องนำเสนอถึงตัวละครแม่ในลักษณะที่เหมือนกัน นั่นคือ เด็กจะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวสถานการณ์การถูก

คุกคามทางเพศกับแม่ที่พร้อมเข้าใจและรับฟังทุกปัญหาของลูก ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก เนื่องจากปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศคือ การที่ผู้ถูกระทำขาดคนที่เข้าใจและรับฟังในปัญหา ดังนั้นจึงน่าสนใจเป็นอย่างมากที่หนังสือทั้งหมดใช้จุดนี้เพื่อบอกเล่าเรื่องราวผ่านการสื่อสารให้เห็นว่า มีคนคนหนึ่งหรือมากกว่าพร้อมที่จะช่วยเหลือปกป้องพวกเขาในช่วงเวลาที่ยากลำบากเหล่านี้ นั่นคือการสื่อสารให้เด็กเห็นว่า อย่างน้อยก็มีบุคคลคนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ ที่พร้อมรับฟังและเข้าใจในทุกเรื่องราว เนื่องจากในหลายเหตุการณ์ การขาดคนเคียงข้างมักจะทำให้เด็กไม่กล้าบอกเล่าเรื่องราว แต่การทำให้เด็กรู้สึกว่ามีคนที่พร้อมรับฟังจะช่วยให้เด็กพร้อมที่จะบอกเล่าเรื่องราว ดังนั้นการใช้ตัวละครแม่จึงเป็นการเสริมย้ำความคิดในการแก้ปัญหาการคุกคามทางเพศที่ต้องดำเนินการโดยผู้ที่เด็กสามารถไว้วางใจได้

การแสดงบทบาทของแม่ในหนังสือนิทานภาพเหล่านี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ เกศราพร ทองพุ่มพฤษา (2562) ที่ศึกษาถึงความเป็นเพศหญิงในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก และพบว่า บทบาทของเพศหญิงในฐานะของความเป็นแม่มีหลากหลายด้านทั้งการเลี้ยงดูลูก การดูแลให้ความรัก การให้การศึกษา การอบรมสั่งสอน การเป็นเพื่อนลูก การหาเลี้ยงครอบครัว การแก้ปัญหาให้ลูก การให้กำเนิด และการปกป้องคุ้มครอง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในเชิงของการเล่าเรื่องเกี่ยวกับการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศที่ปรากฏในหนังสือทั้งสามชื่อเรื่องนั้นพบว่า แม่มีการแสดงบทบาทที่สำคัญใน 4 ด้าน ได้แก่ การดูแลให้ความรัก การอบรมสั่งสอน การแก้ปัญหาให้ลูก และการปกป้องคุ้มครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) *การดูแลให้ความรัก* แม่แสดงความรักความห่วงใยต่อลูกทั้งกายและใจ และพร้อมที่จะรับฟังปัญหา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คุณแม่พาตัวตัวไปหาหมอ และไปทำพิธีรับขวัญที่ศาลเจ้า
ยังพาตัวตัวไปสวนสาธารณะเหมือนเดิม

...

คุณแม่โอบกอดตัวตัวไว้เหมือนดักแด้นานุ่ม
รอนตัวตัวหลับไป คุณแม่อุ้มเธอกับพี่กระต่าย
ไปที่บ้านของคุณยายที่สวนสาธารณะ”

ผีเสื้อของตัวตัว, หน้า 24 และ 32

2) *การอบรมสั่งสอน* แม่ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูก เพื่อให้ลูก
มีความเข้าใจ และมีแนวทางในการเผชิญกับการคุกคามทางเพศได้อย่างถูกต้อง
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ถ้าถูกลวนลาม
คุกคามที่ไหน
ตะโกนว่า ‘ไม่’
วิ่งไปรีบหนี

...

นึกถึงคำแม่ได้
ป้องแบ่งไม่ยอม
ไม่ให้จับหอม
พร้อมจะวิ่งหนี”

ป้องแบ่งไม่ยอม, หน้า 7

3) *การแก้ปัญหาให้ลูก* แม่จะทำหน้าที่แก้ไขปัญหาหรือข้อขัดข้องต่างๆ
ในชีวิตลูก เช่น การจัดการกับผู้คุกคามทางเพศให้หายไปจากชีวิตเด็ก ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

“เด็กเด็กทั้งกลัวทั้งอาย
เล่าถึงครูชายทำสิ่งไม่ดี
รุ่งขึ้นแม่บอกครูใหญ่
‘เด็กไม่ปลอดภัย
จัดการเดี๋ยวนี้’”

ปิงปิงไม่ยอม, หน้า 18

“คุณแม่ให้พี่มาบอกตัวตัวว่า คุณแม่เสียใจมากที่ไม่ได้ปกป้องตัวตัวให้ดี
เลยทำให้ตัวตัวถูกคุณอารังแก คนที่ทำความผิดคือคุณอา ไม่ใช่ตัวตัว
บนโลกนี้ไม่มีสัตว์ประหลาดที่กินเด็ก แต่มีสัตว์ประหลาดที่รังแกเด็กๆ
ตำรวจมาจับตัวคุณอาสัตว์ประหลาดไปแล้วนะ”

ผีเสื้อของตัวตัว, หน้า 37

4) การปกป้องคุ้มครอง แม่จะทำหน้าที่ในการคุ้มครอง ปกป้อง ระวัง
รักษาลูกจากภัยการคุกคามทางเพศ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ครูชายมองหาเด็กอื่น
หลอกล่อหยิบยื่น ขนมอีกที
เด็กเด็กวิ่งหนีผวา
เจอแม่ข้างหน้า ให้ช่วยเร็วรี”

ปิงปิงไม่ยอม, หน้า 17

การปรากฏของแม่ในบทบาทเหล่านี้ เป็นการปรากฏอย่างเหมาะสม
กับสถานการณ์ แม้ในมุมหนึ่งภาพเช่นนี้จะเป็นการเสริมย้ำบทบาทของแม่
อย่างสอดคล้องต่อภาพตัวแทนของความเป็นแม่ แต่เมื่อนำมาใช้กับเรื่องราวที่
สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อป้องกันเด็กจากการถูกคุกคามทางเพศ จึงนับว่ามีความถูกต้อง
เป็นอย่างมาก เพราะการอบรมสั่งสอนในทางหนึ่งก็จะช่วยเพิ่มข้อมูลเรื่องนั้นๆ
ในคลังข้อมูลของเด็ก ขณะเดียวกัน การที่แม่แสดงบทบาทเหล่านี้ก็จะช่วยให้เด็ก

ไม่มีความลับกับผู้ปกครอง ส่งเสริมให้เด็กเกิดสุขภาวะด้านจิตใจที่ดี พร้อมทั้งช่วยเสริมย้ำภาพการมีผู้ที่พร้อมอยู่เคียงข้าง ซึ่งจะทำให้การสื่อสารเนื้อหาเพื่อป้องกันการคุกคามทางเพศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากตัวละครที่อยู่ในวัยเด็กและแม่แล้ว อีกหนึ่งตัวละครที่ละเอียดไม่ได้ก็คือ ตัวละครที่แสดงบทบาทของผู้คุกคามทางเพศ ซึ่งทั้งหมดถูกนำเสนอผ่านตัวละครเพศชายในวัยผู้ใหญ่ ข้อสังเกตหนึ่งคือ ตัวละครเหล่านี้เป็นตัวละครที่มีความคุ้นเคยหรือใกล้ชิดกับเด็ก ยกเว้นเฉพาะใน *ป่องแป้งไม่ยอม* เท่านั้น ที่ตอนเปิดเรื่องเป็นชายแปลกหน้าที่ลวนลามป่องแป้งบนรถเมล์ โดยตัวละครเหล่านี้ได้แก่ คุณครูชายใน *ปิงปิงไม่ยอม* คุณลุงข้างบ้านใน *ป่องแป้งไม่ยอม* และคุณอา (พ่อเลี้ยง) ใน *ผีเสื้อของตัวตัว* ทั้งหมดล้วนเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดและคุ้นเคยกับเด็ก ซึ่งการเล่าเรื่องในลักษณะนี้สอดคล้องกับสถานการณ์การล่วงละเมิดทางเพศในเด็กที่มักเกิดขึ้นโดยคนใกล้ชิดตัวของเด็ก แม้ว่าคำสอนส่วนใหญ่ที่เด็กคุ้นชินคือการระมัดระวังคนแปลกหน้า แต่แท้ที่จริงแล้วบ่อยครั้งภัยที่เกิดขึ้นกับเด็ก ล้วนมาจากคนใกล้ชิดตัวกับเด็ก ดังนั้นการสร้างสรรค์เรื่องราวโดยการยกตัวละครที่เด็กคุ้นเคยจะง่ายต่อการสื่อสารกับเด็ก อีกทั้งยังช่วยให้เด็กสามารถปกป้องตนเองได้ ทั้งจากภัยที่เกิดขึ้นจากคนใกล้ชิดตัวหรือไกลตัว

5. *การใช้ภาษา* จากการพิจารณาหนังสือทั้งสามชื่อเรื่อง พบว่า หนังสือโดยผู้แต่งชาวไทย ได้แก่ *ปิงปิงไม่ยอม* และ *ป่องแป้งไม่ยอม* มีการเลือกใช้โครงสร้างประโยคเรียบง่าย การใช้สัมผัส คำคล้องจอง ขณะที่ในส่วนของคำศัพท์ก็จะเลือกใช้คำที่ง่าย และสอดคล้องต่อความเข้าใจของเด็ก เป็นคำที่เด็กคุ้นเคย ไม่ต้องตีความ กระชับ ชัดเจน ตรงประเด็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หอมแก้ม จูบปาก ไม่เอา
ใครทำกับเรา บอกแม่ทันที
ร่างกายนั้นเป็นของหนู
แม่อย่าให้รู้ สิทธิหนูพึงมี”

ปิงปิงไม่ยอม, หน้า 10

“จากหิวจรดเท่า
เราเป็นเจ้าของ
ห้ามใครแตะต้อง
ของลับ กั้น จู๋”

บ๊องแบ่งไม่ยอม, หน้า 21

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบหนังสือโดยผู้แต่งชาวไทยกับใต้หวันพบว่า หนังสือ *ผีเสื้อของตัวตัว* จะใช้โวหารแบบอุปลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบ โดยภาษาและรูปแบบประโยคจะมีความซับซ้อนมากกว่า อ่านแล้วอาจจะไม่เข้าใจได้ทันที ต้องมีการตีความ รวมถึงมีการใช้สัญลักษณ์บางอย่างเพื่อสื่อความหมาย ซึ่งน่าจะเป็นเพราะกลุ่มผู้อ่านมีอายุมากกว่าหนังสือสองชื่อเรื่องแรก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ตัวตัวเป็นเด็กรำเริง
เธอชอบนั่งชิงช้า และชอบดูผีเสื้อ
จนกระทั่งวันหนึ่ง...
ท้องฟ้ามีดลง เมฆดำ ฟ้าร้อง ฟ่าผ่า
พายุฝนพัดกระหน่ำมาถึง
ปีกของเธอเปียกปอน จนบินไม่ขึ้นไปช่วงหนึ่ง”

ผีเสื้อของตัวตัว, หน้า 7

ข้อความข้างต้นนี้เป็นการเปรียบเทียบความเลวร้ายที่ตัวตัวต้องเผชิญกับสภาพอากาศที่เลวร้าย ซึ่งก็คือ การเปรียบเทียบความเลวร้ายอย่างการคุกคามทางเพศกับพายุที่ถาโถมเข้ามาในชีวิตของตัวตัว ซึ่งเป็นสาเหตุให้ความสดใสรำเริงของเธอหายไปในช่วงเวลาหนึ่ง

นอกจากนี้ ยังพบการนำสัญลักษณ์ต่างๆ หรือข้อความที่สื่อความหมายโดยนัยในลักษณะอื่น มาใช้ในการเล่าเรื่อง เช่น “ผีเสื้อ” ที่น่าจะสื่อความหมายว่าเด็กมีความสุขยามแต่บอบบาง ดังนั้นเด็กจึงต้องการการปกป้องเพื่อให้สามารถโบยบินได้อย่างสวยงามอีกครั้ง หรือ “สัตว์ประหลาด” ที่น่าจะเปรียบได้กับ

สิ่งเลวร้าย หรือเป็นไปได้เช่นกันที่น่าจะหมายถึงการคุกคามทางเพศต่อตัวตัว หรือข้อความที่สะท้อนโดยนัยถึงการถูกคุกคามทางเพศ เช่น “พี่กระต่ายอยากใส่เสื้อผ้า” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แต่ว่าไม่นาน ตัวตัวกลับเริ่มฝันร้าย

เธอฝันเห็นผีเสื้อในตัวเสื้อผ้า

บินจากไปที่ละตัว ทีละตัว

เตียงนอนของเธอเปียก

แต่เธอไม่กล้าบอกคุณแม่

ตัวตัวมักตกใจตื่นขึ้นกลางดึกพร้อมเสียงกรีดร้อง

สัตว์ประหลาดที่ขโมยผีเสื้อก็ไล่ตามเธอมาในฝัน

แก้มของเธอเปียก แต่เธอไม่กล้าบอกคุณแม่

...

วันหนึ่ง เธอกระซิบบอกคุณยายว่า ‘พี่กระต่ายอยากใส่เสื้อผ้า’”

ผีเสื้อของตัวตัว, หน้า 18-22

ความแตกต่างในด้านการใช้ภาษาเช่นนี้ ส่วนหนึ่งน่าจะมาจาก จุดมุ่งหมายและลักษณะเนื้อหาของหนังสือทั้งสองกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน โดยหนังสือทั้งสองชื่อเรื่องของไทย มุ่งเน้นไปที่ทักษะ EF ด้านการจำเพื่อใช้งาน (working memory) คือ เน้นการเล่าเรื่องโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กสามารถจดจำได้ และพร้อมที่จะดึงข้อมูลที่เก็บอยู่ในคลังสมองมาใช้กับแต่ละสถานการณ์ที่พบเจอในอนาคต ผ่านการเล่าเรื่องที่เป็นการจำลองเหตุการณ์การคุกคามทางเพศที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก นั่นคือ เพื่อให้เด็กเกิดภาพจำเกี่ยวกับสถานการณ์การคุกคามทางเพศ เรียนรู้วิธีการปฏิบัติตัวหากต้องเผชิญกับสถานการณ์เหล่านั้น และท้ายที่สุดคือ สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ได้หากต้องเผชิญกับสถานการณ์เหล่านี้ในชีวิตจริง เพื่อจะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศ ขณะที่ *ผีเสื้อของตัวตัว* นั้น ผู้เขียนมีการระบุไว้อย่างชัดเจนในหนังสือ *คู่มือการใช้งาน ผีเสื้อของตัวตัว* ว่า มุ่งหวังให้ความรู้เรื่องการป้องกันการล่วงเกินทางเพศผ่านหนังสือ

นิทานภาพที่เป็นการจำลองเหตุการณ์จริง เนื่องจากจะช่วยจัดข้อบกพร่องของหนังสือประเภทให้ข้อมูลที่ยากต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจและความรู้สึก สู่สภาพจิตใจของเด็ก และไม่เอื้อต่อการสนทนาถึงเหตุการณ์อันละเอียดอ่อนได้ โดยหนังสือเล่มนี้ถูกออกแบบมาเพื่อให้เกิดการอ่านร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับ บุตรหลาน รวมถึงชุมชน เจ้าหน้าที่ หน่วยงานเฉพาะทาง ที่สามารถนำเนื้อหาในหนังสือไปสนทนากับเด็กๆ

6. *การนำเสนอด้วยภาพและข้อความ* การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือ นิทานภาพทั้งสามชื่อเรื่อง เป็นการผสมผสานองค์ประกอบด้านภาพและข้อความ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจต่อเรื่องนั้นๆ ได้อย่าง ชัดเจน โดยในแต่ละหน้าจะปรากฏภาพขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเพียง 1 ภาพ โดยที่จะมีข้อความปรากฏหรือไม่ก็ได้ อย่างไรก็ตาม ภาพและข้อความในแต่ละ หน้า นั้น จะเป็นการขยายความซึ่งกันและกันเพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจเรื่องราวที่ ต้องการจะสื่อสารได้อย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับคุณลักษณะของ หนังสือนิทานภาพที่ค่อนข้างให้ความสำคัญกับภาพอย่างมาก เช่น ในหนังสือ *ปิงปิงไม่ยอม* ที่เป็นการผสมผสานภาพและข้อความ รวมถึงการแทรกสัญลักษณ์ ที่ง่ายต่อการเข้าใจ ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กเข้าใจความหมายของสิ่งที่ต้องการจะสื่อสาร ในหนังสือได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 11 การนำเสนอด้วยภาพและข้อความ

ที่มา: คุณแม่เอง (2563), *ปิงปิงไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น, หน้า 10.

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาภาพที่แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ทางร่างกายกับเด็กที่สะท้อนการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ พบว่า มีลักษณะของการโอบกอด การหอมแก้ม การจับมือ หรือการเอาอวัยวะเพศมาสัมผัส อย่างไรก็ตาม ภาพที่แสดงการถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศของตัวละครที่เป็นเด็กหญิงกับเด็กชาย จะนำเสนออย่างแตกต่างกัน ในกรณีของตัวละครเด็กหญิงนั้น หากเป็นเด็กเล็กจะพบภาพการแสดงท่าทางว่าจะหอมแก้มหรือจูบโดยไม่ได้สัมผัสตัวเด็กโดยตรง และจะใช้ข้อความเป็นตัวเสริมให้เห็นถึงการที่ได้กำลังเผชิญกับสถานการณ์การถูกคุกคามทางเพศ ส่วนกรณีของเด็กที่มีอายุมากกว่า จะปรากฏภาพใน 2 ลักษณะคือ ภาพของการสัมผัสตัวเด็กแต่ไม่ได้สื่อนัยในเชิงการคุกคาม

ทางเพศ และภาพที่สื่อถึงการคุกคามทางเพศโดยนัย พร้อมกับข้อความประกอบในการเล่าเรื่องเพื่อสะท้อนถึงการที่เด็กกำลังเผชิญกับการคุกคามทางเพศ แต่หากเป็นตัวละครเด็กชายนั้นพบว่า ภาพที่น่าเสนาจะเป็นภาพที่เด็กถูกรุกคามทางเพศหรือการสัมผัสอย่างใกล้ชิด เช่น ภาพที่ป้องกันโดนคุณลุงข้างบ้านโอบกอดอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ หากพิจารณาการถูกรุกคามทางเพศในเด็กชาย พบว่าเป็นการคุกคามจากเพศชายทั้งหมด ขณะที่ในกรณีเด็กหญิงนั้นจะเป็นการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศโดยเพศชายที่เด็กมีความคุ้นเคย ดังภาพตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 12 ภาพแสดงการคุกคามทางเพศกับเด็กหญิง

ที่มา: คุณแม่เอง (2563), *ปิงปิงไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น, หน้า 4-5.

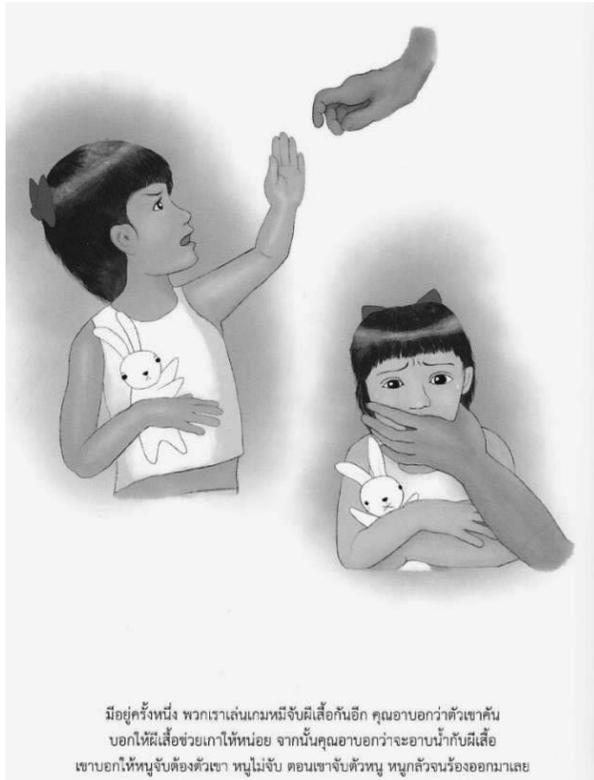
ภาพที่ 15 ภาพแสดงการคุกคามทางเพศกับเด็กชาย

ที่มา: สองขา (2564), *ป้องกันไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น, หน้า 8-9.

นอกจากนี้ หากต้องนำเสนอถึงเนื้อหาที่น่ากระอักกระอ่วนใจ เช่น หนังสือ *ผีเสื้อของตัวตัว* ที่เนื้อหาตอนหนึ่งนำเสนอถึงการที่ตัวตัวบอกเล่าเรื่องราวที่ถูกคุณอา (พ่อเลี้ยง) คุกคามทางเพศ พบว่า จะใช้การนำเสนอผ่านข้อความมากกว่าที่จะใช้ภาพในการนำเสนอเนื้อหาเหล่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 16 การนำเสนอด้วยภาพและข้อความสำหรับเนื้อหาที่มีความอ่อนไหว

ที่มา: ชิ่งเจียฮุย (2563), *ผีเสื้อของตัวตัว*, กรุงเทพฯ: แมงมุม คัลเจอร์, หน้า 30.

7. การเล่าเรื่องบนข้อเท็จจริงจากปัญหาการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก การป้องกัน และการช่วยเหลือ สำหรับเรื่องราวที่นำเสนอในหนังสือ นิตานภาพทั้งสามชื่อเรื่องนั้น จะเป็นการเชื่อมโยงเรื่องราวเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศที่อาจเกิดขึ้นได้จริงในสังคมเข้ากับสถานการณ์ที่เด็กๆ ค้นเคย ซึ่งการนำเสนอในลักษณะเช่นนี้จะช่วยให้เด็กจดจำ และสามารถคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องต่อความเป็นจริง เช่น การเอาขนมมาหลอกล่อ เพื่อจะคุกคามทางเพศต่อเด็กในหนังสือ *ปังปังไม่ยอม* ดังตัวอย่างภาพที่ 17

ภาพที่ 17 การเล่าเรื่องบนข้อเท็จจริง (1)

ที่มา: คุณแม่เอง (2563), *ปังปังไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น, หน้า 2-3.

นอกจากนี้ จากข้อเท็จจริงที่ว่า ปัญหาของการคุกคามทางเพศส่วนใหญ่ มักเกิดจากคนใกล้ตัวมากกว่าคนแปลกหน้า ดังนั้นหนังสือนิทานภาพทั้งสาม ชื่อเรื่องจึงมีการผูกโยงเรื่องราวให้เกิดขึ้นจากการกระทำของคนใกล้ชิดที่ภายนอกดูดี แต่แท้ที่จริงแล้วมีความร้ายกาจซ่อนอยู่ เปรียบเสมือนหมาป่าในคราบลูกแกะ เช่น ครูชายใน *ปังปังไม่ยอม* ลุงข้างบ้านใน *ป่องแป้งไม่ยอม* หรือคุณอา (พ่อเลี้ยง) ใน *ผีเสื้อของตัวตัว*

อีกหนึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในเด็กคือ การที่เด็กอาจจะเกิดความอายต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือการที่เด็กหวาดกลัวต่อผู้ที่กระทำการคุกคามทางเพศ ซึ่งหนังสือนิทานภาพทั้งสามชื่อเรื่องมีการนำเสนอ เนื้อหาอย่างสอดคล้องต่อทิศทางการป้องกันหรือการช่วยเหลือผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศ นั่นคือ การยอมรับต่อความรู้สึกของเด็กหากเกิดเหตุการณ์เช่นนั้น เช่น ในหนังสือ *ปังปังไม่ยอม* ที่มีการระบุเนื้อหาไว้อย่างชัดเจนดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เด็กเด็กทั้งกลัวทั้งอาย
เล่าถึงครูชายทำสิ่งไม่ดี”

ปังปังไม่ยอม, หน้า 18

ขณะที่ปัญหาสำคัญอีกเรื่องหนึ่งอย่างการข่มขู่ให้เด็กเกิดความหวาดกลัว ต่อผู้ที่กระทำการคุกคามทางเพศนั้น ก็ได้มีบอกเล่าไว้ในหนังสือนิทานภาพเหล่านี้ เช่นกัน โดยหากพิจารณาจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ จะพบว่า บ่อยครั้งเด็กไม่กล้าที่จะบอกกล่าวเรื่องราวที่เกิดขึ้น เนื่องจากถูกข่มขู่ โน้มน้าว หรือหลอกล่อ ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหานี้ จึงดูเหมือนว่า หนังสือนิทานภาพ ทั้งสามชื่อเรื่องจะนำเสนอเนื้อหาไปในทิศทางที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ พยายาม ป้องกันไม่让孩子ต้องตกเป็นเหยื่อ รวมถึงพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ ผ่านการกำหนดตัวบุคคลที่เด็กสามารถไว้วางใจและเป็นที่พักพิงให้กับเด็กยามต้อง เผชิญกับปัญหา เช่น แม่ในหนังสือทั้งสามชื่อเรื่อง เพื่อเป็นการสะท้อนให้เด็ก ไม่ต้องกลัวต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ปิดบัง เนื่องจากมีใครบางคนพร้อมเคียงข้าง เพื่อเผชิญกับปัญหาร่วมกันเสมอ ดังตัวอย่างภาพที่ 18

ภาพที่ 18 การเล่าเรื่องบนข้อเท็จจริง (2)

ที่มา: สองขา (2564), *ป้องกันไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น, หน้า 16-17.

สรุปและอภิปราย

หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กเป็นสื่อหนึ่งที่มีความน่าสนใจอย่างมากในการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ไปสู่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็กในวัยน้อยกว่า 6 ปี โดยบทความนี้ได้นำเสนอถึงหนังสือสามชื่อเรื่อง ได้แก่ *บิงบิงไม่ยอม* *ป่องป่องไม่ยอม* และ *ผีเสื้อของตัวตัว* ความน่าสนใจของหนังสือเหล่านี้คือ มีแก่นเรื่องในทิศทางเดียวกันคือ มุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ และการป้องกันตนเองของเด็ก อีกทั้งอาจกล่าวได้ว่าหนังสือสองชื่อเรื่องแรกเป็นหนังสือเล่มแรกๆ ของไทยที่มีการนำเสนอเนื้อหาในเรื่องนี้ ขณะที่หนังสือ *ผีเสื้อของตัวตัว* นั้น แม้ว่าจะ เป็นหนังสือแปลจากต่างประเทศ แต่ก็ เป็นหนังสือที่ได้รับรางวัล “หนังสือที่ร้านหนังสือทั่วไต้หวันอยากให้ผู้ปกครองอ่านมากที่สุดประจำปี 2019” ดังนั้นการเลือกหนังสือเหล่านี้มาศึกษาจะทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนต่อการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ ในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก บนความมุ่งหวังว่าเนื้อหาเหล่านี้จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันในการป้องกันภัยนี้ให้แก่เด็กๆ

อย่างไรก็ตาม บทความนี้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาอภิปรายเพิ่มเติม โดยนอกจากการพิจารณาจากองค์ประกอบการเล่าเรื่องแล้ว ตัวแปรที่น่าสนใจต่อการวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้แก่ ช่วงอายุ แหล่งที่มาและประเภทหนังสือ และเพศ สำหรับตัวแปรช่วงอายุนั้น หนังสือสำหรับเด็กจะมีการแบ่งช่วงอายุที่ค่อนข้างละเอียด เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย ดังนั้นจะสังเกตได้ว่า แม้ว่าหนังสือทั้งสามชื่อเรื่องในบทความนี้จะ เป็นนิทานภาพเช่นเดียวกัน แต่พบว่า หนังสือสองชื่อเรื่องแรก ได้แก่ *บิงบิงไม่ยอม* และ *ป่องป่องไม่ยอม* ทางสำนักพิมพ์พาส เอ็ดดูเคชั่น มีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เป็นหนังสือสำหรับเด็กวัยน้อยกว่า 6 ปี ขณะที่หนังสือ *ผีเสื้อของตัวตัว* นั้นไม่ได้มีการระบุช่วงวัยอย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะของเนื้อหาและตัวละครหลักแล้วพอจะสรุปได้ว่ามุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุมากกว่าหนังสือทั้งสองชื่อเรื่องแรกอยู่เล็กน้อย ขณะเดียวกัน การที่หนังสือของไทยและไต้หวันมีความแตกต่างในเรื่องช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมายอยู่บ้าง จึงทำให้กลวิธีการเล่าเรื่องอาจมีความแตกต่าง

กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการใช้ภาษาของหนังสือของไต้หวันที่จะมีความซับซ้อนมากกว่า

ด้านแหล่งที่มาและประเภทของหนังสือนั้น หนังสือที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ เป็นหนังสือโดยผู้เขียนชาวไทย จำนวนสองชื่อเรื่อง และผู้เขียนชาวไต้หวัน จำนวนหนึ่งชื่อเรื่อง ในมุมหนึ่งหนังสือของต่างประเทศจะต้องผ่านการตีความ และเรียบเรียงจากผู้แปล รวมถึงผู้อ่านในลำดับถัดไป กอปรกับบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศที่แตกต่างกัน ก็อาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเล่าเรื่อง ซึ่งเจียฮุย ผู้เขียนหนังสือเรื่อง *ผีเสื้อของตัวตัว* ระบุไว้ในหนังสือ *คู่มือการใช้งาน ผีเสื้อของตัวตัว* ว่า “ฉันเชื่อว่าทุกคนคงคิดตรงกันว่า เราควรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาและแนวคิดเรื่องการป้องกันแต่เนิ่นๆ แต่ติดอยู่ที่การเติบโตแบบอนุรักษ์นิยมของเราเอง ทำให้ไม่รู้ควรเริ่มอย่างไร หรือต่อให้ทำแล้วก็มักหยุดอยู่เพียงการพูดกับเด็กพอเป็นพิธี” ลักษณะเช่นนี้จึงน่าจะส่งผลต่อการใช้ภาษาและวิธีการนำเสนอที่ดูเหมือนว่าจะมีความซับซ้อนมากกว่าหนังสือของไทย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สัญลักษณ์บางอย่างเพื่อสื่อความหมาย รวมถึงการใช้โวหารแบบอุปลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบ

สำหรับตัวแปรด้านเพศนั้น หากพิจารณาบนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างเพศจะพบว่า หนังสือทั้งสามชื่อเรื่องมีการนำเสนอภาพการคุกคามทางเพศอย่างแตกต่างกัน โดยตัวละครเพศชายอย่างป๋องเป้งนั้น จะเผชิญกับสถานการณ์การคุกคามทางเพศจากบุคคลเพศเดียวกัน เช่น ชายบนรถเมล์หรือคุณลุงข้างบ้าน แต่หากเป็นตัวละครเพศหญิงอย่างปิงปิงและตัวตัวนั้น จะเผชิญกับสถานการณ์การคุกคามทางเพศจากบุคคลต่างเพศ เช่น คุณครูชาย หรือคุณอาที่เป็นพ่อเลี้ยง

นอกจากนี้ มิติด้านการสื่อสารร่วมระหว่างผู้ปกครองและเด็กเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าจะส่งผลต่อการเล่าเรื่อง ทั้งนี้ คุณลักษณะสำคัญของหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กคือ เป็นสื่อที่ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ปกครองในการอ่าน ตัวกลางอย่างผู้ปกครองจึงมีความสำคัญอย่างมากในการสื่อสาร จากลักษณะเช่นนี้จึงทำให้การเล่าเรื่องน่าจะไม่ใช่การสื่อสารจากผู้เขียน

หรือผู้ผลิตไปยังเด็กโดยตรง แต่ต้องผ่านผู้ใหญ่ที่จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารเนื้อหาต่อไปยังเด็ก ดังนั้นการเล่าเรื่องจึงเป็นการสร้างความตระหนักรู้ต่อการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศไปยังเด็กและผู้ใหญ่พร้อมๆ กัน และที่สำคัญคือ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงปัญหาและการป้องกันตัวเองของเด็กจากสถานการณ์เหล่านี้แล้ว หนังสือเหล่านี้ยังสื่อสารถึงบทบาทที่ผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อช่วยป้องกันการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการดูแลให้ความรัก การอบรมสั่งสอน การแก้ปัญหาให้ลูก และการปกป้องคุ้มครอง นอกจากนี้ การสื่อสารโดยผ่านตัวกลางเช่นนี้ มีความเป็นไปได้ที่เนื้อหาเหล่านี้ อาจจะถูกตีความโดยผู้ใหญ่ก่อนที่จะส่งผ่านความหมายไปยังเด็ก ซึ่งน่าสนใจที่จะนำมาศึกษาต่อไปในอนาคต

สุดท้ายคือ บทความชิ้นนี้เน้นการวิเคราะห์โดยการใช้เกณฑ์กลวิธีการเล่าเรื่อง อย่างไรก็ตาม หากนำมิติอื่นๆ มาพิจารณาร่วมด้วย ก็จะได้ว่าส่งผลต่อการเล่าเรื่องที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ หากนำมิติเรื่องเพศมาพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบการเล่าเรื่อง อาทิ ฉาก จะพบว่า ตัวละครเพศชายจะเผชิญกับสถานการณ์การคุกคามทางเพศในพื้นที่สาธารณะ ดังเช่นกรณีของปองแปงใน *ปองแปงไม่ยอม* ที่ถูกคุกคามทางเพศบนรถประจำทางหรือพื้นที่นอกบ้านของตัวละคร ขณะที่หากเป็นตัวละครหญิงจะถูกคุกคามทางเพศในพื้นที่ที่มีความเป็นส่วนตัวมากกว่า เช่น กรณีของปิงปิง ใน *ปิงปิงไม่ยอม* ที่เหตุการณ์เกิดขึ้นในห้องเรียนหรือโรงเรียนเป็นหลัก หรือกรณีของตัวตัว ใน *ผีเสื้อของตัวตัว* ที่เหตุการณ์การคุกคามทางเพศเกิดขึ้นในพื้นที่บ้าน นอกจากนี้ หากนำตัวแปรอายุ รวมถึงโทนเสียงในการเล่าเรื่องมาพิจารณา จะพบว่า หากเป็นตัวละครเด็กหญิงหรือเด็กชายที่มีอายุน้อยกว่า เช่น ปิงปิง หรือปองแปง โทนเสียงในการเล่าเรื่องจะดูมีความเคร่งเครียดน้อยกว่า น้ำเสียงในการเล่าเรื่องมีลักษณะอบรมสั่งสอนเพื่อการป้องกันตนเอง ขณะที่หากเป็นตัวละครเด็กหญิงที่มีอายุมากกว่าอย่างตัวตัวนั้น โทนเสียงในการเล่าเรื่องจะค่อนข้างเคร่งเครียดจริงจัง และแฝงความรู้สึกของความเศร้าเสียใจกับการที่เด็กต้องเผชิญกับเหตุการณ์ดังกล่าว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เกศราพร ทองพุ่มพุกษา (2562), *ภาพตัวแทนของความเป็นเพศหญิงในหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก*, วิทยานิพนธ์ปริญญาคุศุภบัณฑิต สาขาสื่อสารวิทยา คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คุณแม่เอง (2563), *ปังปังไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น.

ซิงเจียฮุย (2563), *ผีเสื้อของตัวตัว*, กรุงเทพฯ: แมงมุม คัลเจอร์.

สองขา (2564), *ป๋องแป๋งไม่ยอม*, กรุงเทพฯ: พาส เอ็ดดูเคชั่น.

ภาษาอังกฤษ

Huang, S. and Cui, C. (2020). "Preventing Child Sexual Abuse Using Picture Books: The Effect of Book Character and Message Framing", *Journal of Child Sexual Abuse*, 29(4): 448-467.

Liang, J. and Bowcher, W. (2019), "Legitimizing Sex Education through Children's Picture Books in China", *Sex Education*, 19(3): 329-345.

Macblain, S. (2014), *How Children Learn*, Los Angeles: Sage.

Van Orden, P. and Strong, S. (2007), *Children's Books: A Practical Guide to Selection*, New York: Neal-Schuman.

สื่อออนไลน์

คุยกับลูกเรื่องเพศ (ม.ป.ป.), "ทำไมต้องคุยกับลูกเรื่องเพศ", สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก <http://www.whaf.or.th/sextalk/>

ไทยรัฐออนไลน์ (2563), *สถิติ 7 ปี ล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน ครูไม่มีสิทธิก้าวพลาด*, สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/1988528>

บริษัทแปลน ฟอร์ คิดส์ จำกัด (2563), "องค์ประกอบ 9 ด้าน ด้าน EF (Executive Functions)", สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก https://www.planforkids.com/kids_corner/ef-executive-functions-9-group

มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี (2563), "'ปวีณา' แลกผลการดำเนินงาน และสถิติรับเรื่องราวร้องทุกข์ของมูลนิธิปวีณาฯ ประจำปี 2563 ตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม-วันที่ 25 ธันวาคม 2563", สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2564 จาก <https://pavenafoundation.or.th/portfolio/ปวีณา-แลกเปลี่ยนผลการดำเนินงาน/>

ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (ม.ป.ป.), "คู่มือสำหรับพ่อแม่เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก ตอนเด็กวัยอนุบาล 3-6 ปี",

สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก <http://www.thaipediatrics.org/Media/media-20171010123112.pdf>

สถาบันอาร์แอลจี (ม.ป.ป.), "EF คืออะไร ทำไมถึงสำคัญกับลูกมากกว่า EQ และ IQ", สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก <https://www.rakluke.com/child-development-all/kid-development/item/ef-eq-iq.html>

Strouse, G. et al. (2018), "The Role of Book Features in Young Children's Transfer of Information from Picture Books to Real-World Contexts", retrieved 12 December 2021 from <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.00050/full>.